

Treball de Recerca

“Mirada femenina dins el cinema català”

-Tractat des de la visió d'elles mateixes-

Pseudònim: Leukar

ÍNDIX

Introducció.....	1
1. La dona dins un context històric-social dins Espanya.....	2
2. Les Pioneres	
2.1. Elena Jordi.....	5
2.2. Rosario Pi Brujas.....	7
3. Directores de Transició.....	10
4. La Directora dins el marc actual.....	13
4.1. Generació dels 50: Rosa Vergés.....	14
4.2. Generació dels 60	
4.2.1. Laura Mañá.....	19
4.2.2. Judith Colell.....	20
4.3. Generació dels 70: Roser Aguilar.....	22
4.4. Generació dels 80: Belén Funes.....	24
4.5. Generació dels 90	
4.5.1. Marta Verheyen.....	26
4.5.2. Alba Cros.....	27
Conclusions.....	29
Treball pràctic.....	31
Annexos.....	32
Llistat de referències.....	56

Introducció

Ja des de ben petita sentia una forta atracció pel setè art, m'agradava mirar pel·lícules que potser no eren les més pròpies per l'edat que tenia, i contemplar altres històries i móns totalment llunyans a la meua realitat. Analitzar les accions dels personatges, i descobrir-ne els motius d'aquests. I de manera conjunta acabar trobant el missatge de transfons global dins de cada pel·lícula. El cinema ha sigut un mitjà audiovisual que ha crescut al meu costat i m'ha fet créixer. De manera conseqüent, la meua passió pel cinema em fa decidir-me per desenvolupar el meu treball de recerca dins aquest àmbit.

Durant el procés previ a l'elecció del tema en concret, començo a llegir notícies sobre les desigualtats de gènere dins aquesta indústria, i una de les professions que més em fa pensar sobre el tema és la de directora. Aquella persona darrera la càmera que explicarà la història sota el seu punt de vista. Començo a buscar directores femenines i la primera pregunta que surt de la meua ment és: "Perquè hi ha tan poques directores de cinema?" Sí que sabia que n'hi havien poques i era com una resposta que acceptava sense qüestionar-la. Simplement pensava n'hi han poques i ja esta, però durant tot el procés de recerca ha sigut una pregunta constant. Així doncs, decideixo tirar la meua investigació en relació la dona directora dins el cinema per tal de conèixer els motius de la meua pregunta inicial.

I ara només em quedava concretar una època i lloc específic. Una de les coses que tenia clares des de bon principi és que volia aportar nova informació que no fos tan fàcil de trobar dins la xarxa i que s'adaptés més a les meves necessitats. Per tant vaig creure que fer entrevistes seria un bon sistema, volia que sigués una font important dins la meua recerca, creia que convertiria el treball en un resultat més únic i potser fins i tot és podria esdevenir en un petit document de veus històriques per a futures generacions.

Catalunya, és el lloc que trio per investigar, per la facilitat que em proporciona contactar amb directores dins del meu propi territori. A part, em resultava interessant conèixer aquesta secció dins la nostra pròpia història cinematogràfica que tants pocs coneixen. Tot plegat, acabo trobant el meu projecte de recerca "la directora catalana del passat fins l'actualitat".

1. La dona dins un context històric-social a Espanya

Abans de endinsar-nos dins el món de les directores del cinema català que hem anat trobant al llarg del anys, volia fer una petita introducció per situar aquestes dones dins el context històric i social on es trobava el paper de la dona dins la societat, i com ha anat evolucionant al llarg del anys.

El personatge de la dona dins la història espanyola, s'ha trobat exclòs de qualsevol fòrum públic. Com a conseqüència, la dona es va quedar relegada al nucli familiar, sent la seva tasca fonamental. La de cuidar els membres de la família, alhora de transmetre els valors morals tradicionals i educar els fills, però sempre sota la tutela del marit o l'home de la casa al qual s'havia de donar suport a la seva pressa de decisions.

Tots i així, a Espanya s'han desenvolupat dues etapes amb moviments feministes, que van fer que poc a poc la societat s'anés transformant i deixés evolucionar el gènere femení per tal de no quedar-se atascat només en el rol de “metresa de casa”.

La primera etapa va ser des de mitjans del segle XIX fins a mitjans dels anys 20 i 30 del segle XX. Algunes de les raons que expliquen aquest retard per començar un camí cap a la igualtat de gènere són les següents. El desenvolupament industrial pobre que hi havia al territori espanyol, el model liberal que s'imposa després del Antic Règim, i el paper rellevant que juga l'Església Catòlica. L'Església s'encarregava en exclusivitat de l'educació de les classes benestants, potenciant les diferències entre els dos sexes i assignant les dones al rol d'esposa i mare. Tot això unit a les altes taxes d'analfabetisme femení i l'escàs accés al mercat laboral va retardar el desenvolupament del moviment feminista a Espanya.

(Imatge de la Primera Guerra Mundial)

Després de la Primera Guerra Mundial, un seguit de canvis demogràfics i la baixada econòmica afavoreixen l'accés de la dona de classe mitjana a la feina i a la vida acadèmica. Gràcies a aquests progressos, neix la consciència entre les dones que la seva situació social, legal i professional, és molt precària. A partir d'aquesta teoria de la diferència de gènere, es va poder exposar una sèrie de demandes socials i civils per reivindicar l'educació i el treball remunerat.

No va ser fins a la dècada del 1920 que es potencia l'activisme polític feminista i un interès en repensar els conceptes de ciutadania i democràcia, fent una reivindicació directa del sufragi femení. A la II República (1931-1939) el moviment feminista espanyol adquireix molta força. La situació econòmica precària, per l'absència del cap de família, van forçar a les dones a tenir una feina laboral, però alhora això va desenvolupar la seva independència. Les dones van exercir tasques d'ajuda de tot tipus, des de treballar en fàbriques de confecció fins a la permanència al front de les guerres. L'any 1933 la dona va aconseguir el dret al vot, el dret al divorci i la potestat sobre els fills, així mateix la dona es comença a fer visible al carrer i en la vida pública, com mostra la presència a les Corts d'algunes diputades (exemple: Clara Campoamor). En aquest sentit dins de l'Espanya republicana, moltes dones van valorar positivament la incorporació a la feina fora de la llar, trencant amb les tasques que els eren imposades fins aquell moment.

(Clara Campoamor, advocada i diputada del partit Radical. Va defensar el sufragi femení en el debat de les Corts Constituents de la República)

Malauradament, aquest pas que la història havia fet cap endavant va retrocedir quan Franco va guanyar la Guerra Civil Espanyola (1939), i es va imposar una dictadura. L'Espanya de Franco va fer que tots els drets que les dones havien aconseguit fins el moment desapareixessin, restringint les dones dins de l'àmbit de la família i la llar de nou.

No tornarà a ser fins els anys 60-80 quan es produeix la segona etapa dels moviments feministes que trobem a Espanya. Les causes principals que van provocar aquest segon moviment van ser, l'expansió econòmica posant la dona en l'àmbit laboral per tal de mantenir el compromís que el règim franquista havia fet de fer un avanç capitalista, l'auge del turisme que va causar l'emigració i l'expansió educativa-cultural, i finalment, l'arribada a Espanya dels textos fonamentals del moviment feminista d'altres països. Tot això va permetre que hi hagués un altre concepte de la dona i aquestes prenguessin consciència que mereixien més drets (tot i així aquests no seran reconeguts fins la Constitució de 1978).

Tot comença a canviar de manera legislativa amb la mort de Franco (1975), quan apareix la democràcia i el marxisme a Espanya. A partir d'alhores, s'inicia una sèrie de canvis que transformen la situació de les dones amb la seva participació en l'esfera pública (treball, política, art, mitjans de comunicació) i a partir d'un canvi en el model de relació familiar, independentment de la classe social,

raça o postura política a la qual s'adscriu. Cal destacar també, que aquell mateix any, va ser l'Any Internacional de la Dona assenyalat per l'ONU. Fent que a Madrid s'organitzessin les Primeres Jornades per l'Alliberament de la Dona, on es va exposar un programa de denúncies i reivindicacions, entre les que destaquen la despenalització de l'adulteri femení, la legalització del divorci i dels anticonceptius, l'equiparació laboral i salarial, etc.

(Primeres Jornades per l'Alliberament de la Dona, Madrid 1975)

En els anys següents el moviment va créixer i van sorgir grups en totes les regions per expandir aquestes idees; es van obrir bars, llibreries, editorials i grups d'estudi feministes, es van promoure xerrades a sindicats, associacions de veïns, universitats, centres culturals i altres organitzacions ciutadanes. Juntament, començaran a donar-se els primers passos per la lluita contra la violència de gènere.

Ara ja en l'actualitat, podem dir que moltes d'aquestes llibertats encara es mantenen, però sembla que la nostra societat segueixi dividida en dos grups. Aquells que volen continuar evolucionant i deixant que la igualtat de gènere es converteixi en una realitat, i un altre grup que insisteix en posar traves perquè això segueixi sent una situació acceptable i normal. Encara veiem com dins de moltes famílies es segueix esperant que la dona segueixi sent qui realitzi les tasques de la llar, i dins el món professional i polític tenen un "sostre de vidre" que frena que el seus ascensos a càrrecs majors siguin possibles o bé amb la mateixa facilitat que la puguin tenir el gènere oposat.

Després de fer aquest resum sobre el paper de la dona dins la història espanyola, ara ja sí, començo la meua recerca per descobrir quines van ser les primeres directores a Catalunya i com ha anat evolucionant fins l'actualitat. Dividiré la meua recerca en tres grups: *Les Pioneres*, *Directores de Transició* i per finalitzar *La directora dins en marc actual*.

2. Les Pioneres

2.1. *Elena Jordi*

Segons la viquipèdia Elena Jordi, va néixer a la població berguedana de Cercs el 20 de novembre de 1882 i era la segona de tres germanes. Segons una recerca sobre la vida de Elena Jordi, descobrim que la gran, la Bàrbara, es va casar amb Lluçia Vilardaga, que va ser alcalde de Berga, i la petita, la Celestina, va fer carrera al costat de la Montserrat (Elena Jordi) amb el nom artístic de *Tina Jordi*. El pare, Bonaventura Casals, era un emprenedor que va treballar de capatàs i va acabar sent empresari a les mines i als forns de ciment de Cercs.

Montserrat Casals va casar-se l'any 1901 amb Josep Capellera, que era veterinari. Així explica el casament Josep Cunill, autor del llibre *Elena Jordi: Una reina berguedana a la cort del Paral·lel*, publicat l'any 1999: "Les coses no eren tan simples com podria semblar a un primer cop d'ull. Nou dies després del casament, en concret el 14 de setembre a dos quarts de vuit, va néixer la primera de les filles de la

Montserrat i el Josep."

El matrimoni es va trencar el 1904, un any després de néixer la segona filla de la parella. L'any 1905 va morir Bonaventura Casals, i poc després la família, excepte la Bàrbara, es va traslladar a Barcelona, on la Montserrat i la Tina, van passar a regentar un estanc, que encara existeix, a la cantonada dels carrers de la Boqueria i d'en Rauric. Aquest estanc va ser molt important per a la carrera artística posterior de les germanes, perquè l'establiment es va convertir en un punt de trobada de nombrosos personatges del món de la cultura, l'art i el periodisme, que hi feien tertúlia. I va ser a partir d'aquesta relació que, ja convertida en Elena Jordi, Montserrat Casals va pujar als escenaris, i amb ella, la seva germana Tina.

(Estanc on va treballar Elena Jordi)

Desenvolupa la seva carrera com actriu als teatres del Paral·lel amb els que va coincidir amb la gran actriu Margarida Xirgu. Al 1916 s'apunta a la modernitat del cinematògraf com a actriu, productora i directora de Studio Films. L'any 1918 va ser molt important en la vida de l'actriu, la realització i producció de la pel·lícula "Thaïs", a la que treballa davant i darrere de la càmera. "Thaïs" va ser una lliure adaptació del llibret de l'òpera de Massenet, basada en una novel·la del mateix títol d'Anatole France, publicada el 1890.

(Cartell fent propaganda de la obra teatral protagonitzada per Elena Jordi)

Es va convertir, així, en la primera directora de cinema de la península Ibèrica. Malauradament, no se'n coneix el resultat, perquè no s'ha conservat cap còpia de la pel·lícula.

Aquell mateix any, la Jordi havia comprat un solar a la recentment oberta Via Laietana per construir-hi un teatre que havia de dur el seu nom. El projecte no va arribar a bon port i l'edifici va acabar convertint-se en el Palau del Cinema.

Tot i així, va aconseguir tenir una companyia pròpia, i va arribar a dirigir una pel·lícula de cinema mut. A finals del 1929 va actuar al Teatre Goya, en la que va ser la seva darrera actuació coneguda. Va morir al desembre del 1945 en l'anonimat. Gràcies al treball de recerca de Josep Cunill, es va localitzar el nínxol del cementiri de les Corts on està enterrada.

2.2. Rosario Pi Brujas

Segons la viquipèdia va néixer a Barcelona al 1899. Era l'única filla del matrimoni Pi Brujas, encara que la seva mare, que estava casada en segones núpcies, tenia altres fills del seu primer marit. A la seva infància va patir una paràlisi i, com a seqüela d'aquesta malaltia, va patir una coixesa que la va obligar a fer servir calçat especial i un bastó durant la resta de la seva vida. Amb tot just vint-i-quatre anys, morien els seus pares. Ella va heretar la casa dels seus pares i els seus germanastres es van quedar amb la fàbrica familiar, dedicada a la producció de teixits. La barcelonina Rosario Pi va ser una dona intel·lectual i emprenedora que provenia d'una família benestant de la burgesia. Als anys 20 va dedicar-se a l'alta costura i era propietària d'una casa de modes amb la jove actriu Maria Mercader, amb la que va mantenir sempre una estreta relació. Aquest negoci, que no va prosperar i va acabar tancant més tard.

Va ser al 1930 que va introduir-se en el món del cinema fundant, juntament amb el productor mexicà Emilio Gutiérrez Bringas i Pedro Ladrón de Guevara, la productora *Star Films*, on va produir la primera pel·lícula sonora d'Edgar Neville *Yo quiero que me lleven a Hollywood* (1931), una sàtira sobre el cinema americà. Un moment crític de trànsit del cinema mut al sonor.

Aquell mateix any la cineasta va actuar com a assistent de producció en *Petons a la neu* (José María Beltrán, 1932), un musical en què actuaven Carmen Navasqués i Pedro Terol, que treballaria més tard sota les ordres de la directora catalana. El film narrava un seguit d'intrigues amoroses a l'estació d'esquí del Guadarrama tot i que, la totalitat de la seva obra, també es troba desaparegut.

També va produir pel·lícules d'autors coneguts de l'època, com Benito Perojo i Fernando Delgado. Al 1934 va ser guionista de *Doce hombres y una mujer*, de Fernando Delgado, narrava la història d'una dama de l'alta societat que es veia de cop i volta barrejada entre els embolics d'una societat secreta. Aquest estrany grup estava encapçalat per personatges molt influents, com un ministre i el cap de la policia local.

Al 1935 dirigiria la seva primera pel·lícula *El gato montés*, convertint-se en la primera espanyola que realitza una pel·lícula (caldrà esperar fins als anys cinquanta per tornar a trobar noms de directors dones en el nostre cinema). Una adaptació de la sarsuela del mestre Manuel Penella sobre el món dels gitanos. Narra la història de Juanillo i Soleá, dos gitanos enamorats des de la infància. Un incident portava a Juanillo a la presó i Soleá era llavors cortejada per un famós torero, Rafael el Macareno. Es formava llavors un estrany triangle amorós.

La protagonista, un personatge feble a la novel·la, va passar a ser en el film de Pi una dona forta que defensava la seva independència.

(Portada de la pel·lícula *El Gato Montés*)

El cinema de Rosario va seguir la línia de les comèdies i sarsueles que volien arribar al gran públic. Un cinema d'evasió en els convulsos anys de la República, que fugia de mostrar la realitat i els conflictes socials que dominaven aquells anys. Era en definitiva, la mirada de la burgesia conservadora.

Va ser una narradora avançada al seu temps, introduint en el cinema espanyol arquetips femenins autosuficients i alliberats en el terreny de la sexualitat. A més, presentava i desaprovava la violència masculista, denuncia que encara trigaria dècades a instaurar-se en la cinematografia del nostre país.

Durant la Guerra Civil Espanyola, Rosario Pi donava suport al bàndol republicà. En aquell moment Rosario estava rodant *Molinos de viento* (pel·lícula que no es va arribar a conservar), que no s'estrenaria fins després del conflicte bèl·lic. Va viatjar a París, juntament amb Maria Mercader, per completar la sonorització i ja no tornarien a Espanya. Sota ella queia la sospita de ser una espia franquista, segons Rafael de España a *Directory of Spanish and Portuguese Film-Makers and Films*. Poc després, es traslladarien a Itàlia.

En aquest país van començar a treballar en els estudis Cinecittà, Roma. Rosario Pi va fer de traductora i dobladora a Roma. Fins i tot se li atribueix la direcció de *Fuerza Bruta* (1940), quan oficialment consta com a director *Carlo Ludovico*.

Durant la postguerra, va marxar a Hollywood, però en tenir dificultats tornà a Espanya, després de cercar feina a Barcelona, on el franquisme -amb el que havia simpatitzat- no l'acull com a dona cinematogràfica i avantguardista. Treballaria de periodista amb el pseudònim de Rizpay, va tornar al negoci de la moda i va obrir un restaurant a Madrid, on va morir el 1967.

(L'equip de rodatge de "*Molinos de Viento*" amb Rosario Pi, la directora, asseguda al mig de la fotografia)

3. Directores de Transició

Després de Rosario Pi, no és fins als últims anys de la dictadura franquista que dues dones més tornen a dirigir a Catalunya. Es tracta d'Helena Lumbreras (1935-1995) i Mercè Conesa (1954-2009), les úniques directors de l'Estat espanyol que realitzen cinema militant; cinema determinat per la necessitat de denunciar i de combatre la realitat social i política que vivien en el moment. Alhora un cinema antisistema i anti-capitalista, que es realitza fora de la indústria cinematogràfica sota fórmules alternatives de producció, distribució i exhibició.

(Helena Lumbreras)

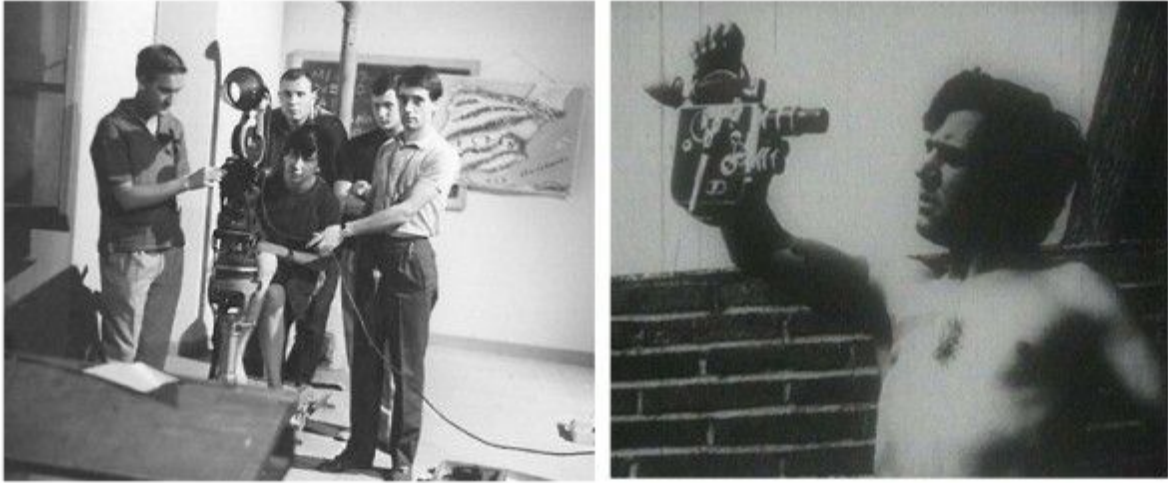

(Documental dirigit per Mercè Conesa)

S'ha de mencionar, que al menys per la informació que tenim, Lumbreras no va néixer al territori català i de Mercè Conesa no ho sabem per la manca d'informació disposada, però probablement era catalana. Però si sabem que aquestes dues cineastes van desenvolupar gran part de la seva trajectòria cinematogràfica a Catalunya, i que els seus projectes alhora tracten molt àmpliament la situació de Catalunya i Espanya en aquella època.

Lumbreras és una de les representants més destacades del cinema militant antifranquista que va posar en imatges el moviment obrer dels anys seixanta i setanta. Segons Mariano Lisa, col·laborador i excompany sentimental de Lumbreras, la seva figura mai va ser còmoda ni entre la militància política ni entre la cinematogràfica per la seva doble condició de dona i cineasta, ja que dins la pròpia esquerra existia molt de masclisme.

El primer film de Lumbreras, "*España 68 (El hoy es malo, pero el mañana es mío)*" (1968), documenta la repressiva situació política que es continuava vivint a Espanya al 1968. El títol està extret del poema d'Antonio Machado *A una España joven* i documenta, clandestinament, la repressiva situació sociopolítica del país i la lluita contra el règim des de tres fronts: els estudiants, la classe obrera i un sector del sota clero que recolzava la causa obrera. Lumbreras també dóna visibilitat i veu a les dones: mares, companyes i dones dels treballadors presos, parlen a càmera sense por.

(A l'esquerra, Helena Lumbreras durant els seus estudis de cinema a Itàlia (1964). I a la dreta, Mariano Lisa)

Com Lumbreras, el cinema militant de Mercè Conesa es pot inscriure dins el projecte ideològic de la ruptura de règim i el retorn als ideals de la II República.

(Mercè Conesa)

Amb Bartomeu Vilà i Joan Simó, Conesa va formar part del Col·lectiu SPA, agrupació llibertària que deu el seu nom a les inicials del militant anarquista Salvador Puig Antich, l'últim pres polític executat a Espanya mitjançant garrot vil (1974). El col·lectiu també és autor del curtmetratge "*Viatge a l'explotació*" (1974) que aborda la problemàtica de la immigració marroquina.

Conesa també va formar part de la CCA (Cooperativa de Cinema alternatiu) amb la qual va realitzar "*Entre l'esperança i el frau: Espanya 1931-1939*" (1977), llargmetratge sobre la Guerra Civil basat en entrevistes amb personatges de l'època, i "*Guerrillers*" (1978), un documental monogràfic de la lluita armada contra el franquisme entre 1939 i 1953, amb testimonis directes i amb imatges d'arxiu dels primers anys de la postguerra. Finalment, amb el Col·lectiu Penta5 va realitzar el curt documental "*Quico Sabaté*" (1980) sobre aquest anarquista, personatge fonamental de la història de la resistència i alliberament a Catalunya.

Conèixer el treball de Lumbreras i Conesa és fonamental per entendre la relació entre cinema i pràctiques polítiques durant l'anomenat període de la Transició que s'estava vivint en aquell moment al país; un cinema que es va dur a terme fora de les estructures cinematogràfiques dominants. Trobar aquestes dues directors ha sigut realment encara més difícil que les anteriors a elles. Crec que això

reflexa exactament la censura que hi havia al territori espanyol per la dona durant la dictadura franquista, i conseqüentment com moltes veus femenines que podrien haver passat a la història es van esborrar.

Després d'elles dins de la indústria, la filmografia d'autoria femenina del postfranquisme s'inicia amb Cecilia Bartolomé, Isabel Mulà i Emma Cohen de nou al territori espanyol.

4. La Directora Actual en el marc català

A Catalunya, com en altres països, la incorporació de dones directores en la indústria del cinema era lenta i el nombre petit, la societat catalana dels anys quaranta es trobava sota una dictadura que mantenia a les dones relegades a l'àmbit domèstic. No és fins a finals dels 80 i durant els anys 90 que una nova generació de directores dones ocupen amb les seves càmeres els carrers de Barcelona, iniciant un viatge creatiu del gènere cinematogràfic que rebutja les relacions de poder patriarcal. A la dècada dels 90 tant a Catalunya, com a la resta de l'Estat espanyol, s'observa una significativa incorporació de la dona a l'àrea de la direcció.

Al 1988, Isabel Coixet és la primera en debutar dins aquest àmbit amb el seu film "*Demasiado viejo para morir joven*". Durant la dècada dels 90 trobem 13 directores; Isabel Coixet, Rosa Vergés, Marta Ballebó-Coll, Mar Targarona, Mireia Ros, Maria Ripoll, Eugenia Kléber, Dolors Payás, Núria Villazán, Judith Colell, Isabel Gardela, Núria Olivé-Bellés i Teresa de Pelegrí.

Del 2000 al 2009 la producció cinematogràfica augmenta significativament. Gairebé totes les directores que havien debutat durant la dècada anterior realitzen almenys un llargmetratge més.

Així mateix, cal afegir-hi noves directores d'entre elles: Laura Mañá, Silvia Munt, Elizabet Cabeza, Silvia Quer, Carla Subirana, Ariadna Pujol, Alba Sotorra, Belén Macías, Anna María Bofarull, Isona Passola, Mar Coll, Tània Balló.

Després d'un segle de marginació en la indústria cinematogràfica, la dècada dels 90 es va caracteritzar per la reivindicació del dret de les dones a posar-se darrere d'una càmera en recerca d'una veu i una mirada pròpia. Intentant captar imatges realistes de dones, parlant sobre les seves experiències com a dona i dirigint-se a una audiència també femenina a la recerca de la seva complicitat.

Després de descobrir la quantitat de directores que tenim a Catalunya, començo a contactar amb algunes d'elles, per tal de entendre i descobrir les seves pròpies vivències i perspectives dins aquest treball.

4.1. Generació dels 50: Rosa Vergés

(Rosa Vergés)

En un gran i antic pis de Barcelona em trobo amb Rosa Vergés, directora de cinema. Nascuda l'any 1955 a Barcelona, des de ben petita ja sent una forta atracció pel cinema i sap que s'hi voldrà dedicar. Tot i així quan arriba el moment d'escollir una carrera universitària escull Història de l'Art, ja que en aquells temps a l'Estat Espanyol no n'hi havia l'opció de cursar un grau relacionat en cinema o comunicació audiovisual, i aquesta carrera oferia una assignatura referent al cinema.

Avui dia ja ha dirigit diversos llargmetratges, TV movies d'entre altres projectes audiovisuals com a directora, guionista, ajudant de direcció i productora. Ha arribat a treballar al costat d'alguns directors com Francesc Bellmunt, Agustí Villaronga i Bigas Luna. Tot això combinant-ho amb el treball de docència a l'Escola de Cinema de Barcelona, i a les Universitats Ramon Llull, Menéndez Pelayo i Pompeu Fabra. Va ser vicepresidenta de l'Acadèmia de les Arts i les Ciències Cinematogràfiques d'Espanya (1994-1998) i membre del Consell Nacional de la Cultura i de les Arts des de la seva creació a 2009 fins a 2011.

Em fa passar al seu despatx, i seiem, un lloc acollidor, ple de llibres i pel·lícules que respiren l'essència del pas de la història. Li explico de que tracta el meu Treball de Recerca i així mateix comencen la entrevista. Ella em fa una introducció prèvia abans d'entrar en matèria. Comença per introduir-me el paper de directora de cinema i els seus inicis. "Hi ha una cosa que molt poca gent sap, que és que la primera vegada que es va fer una pel·lícula de ficció al cinema, no va ser pas feta pels germans Lumière. Els germans Lumière que van fer la primera pel·lícula documental, aquesta consistia en una gravació d'un tren que sortia d'una estació i uns obrers que sortien d'una fàbrica, tothom es va quedar molt impressionat, ja que semblava que el tren fos a sortir de la pantalla. En aquella primera projecció hi havia Gaumont, un senyor que tenia una empresa d'aparells fotogràfics que anava amb la seva secretaria aquesta es deia Alice Guy. Aquesta dona al sortir li va dir al seu cap

(el Sr. Gaumont), “jo crec que aquest invent no ha de servir només per retratar la realitat sinó per explicar històries”, per tant la primera vegada en el món que algú va fer una ficció va ser una dona, i això no ha quedat documentat.”

(Alice Guy, primera persona en fer una pel·lícula de ficció)

Després de rebre aquesta notícia em quedo sobtada ja que el que recentment ens expliquen a l'escola, es que sí és cert que els germans Lumière no van ser pas els creadors del cinema de ficció, però que no va ser pas una dona sinó en Georges Méliès. Ilusionista que va voler acollir els invents creats pels germans Lumière dins la seva professió.

Fent recerca, trobo que tots dos realitzen la seva primera pel·lícula l'any 1896. Un tema una mica controvertit per poder decidir clarament qui va ser el primer quan hi ha una manca de dates exactes. Tot i que alguns historiadors creuen que Alice Guy probablement va fer “*La Fée aux Choux*” a l'Abril, tot just uns dos mesos abans de la primera obra de Méliès titulada “*Le cauchemar*”.

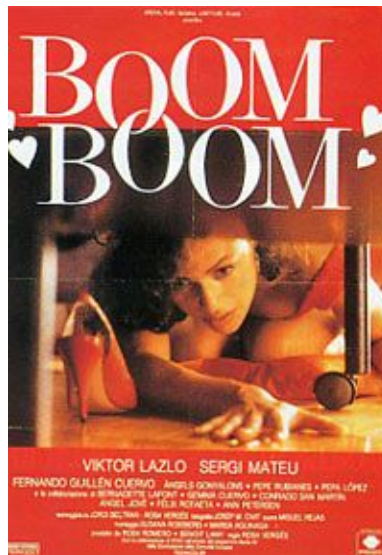
La història del cinema va esborrar el pas d'Alice Guy. El rescat de la seva figura històrica va començar tot just fa quinze anys, per tant no és difícil trobar-la apartada en els llibres més antics del cinema, però cada vegada està sent normalitzada com a fundadora del cinema.

Després d'aquesta informació rebuda em vaig preguntar; “Perquè no sabia qui era Alice Guy? Com pot ser que no hagi passat a la història una persona que va rodar unes 600 pel·lícules (en aquella època eren curtmetratges)? I perquè no la coneix tothom com coneixem els germans Lumière, el Buster Keaton o el Charles Chaplin?”

Al parlar sobre aquesta fet amb la Vergés arribo a la resposta de que probablement és perquè la història no ha sigut escrita de manera correcta. Des de que la història es va començar a escriure, es evident que només s'ha fet constància majoritàriament de tot el que han fet els homes, no només dins el cinema, sinó també en la resta de les arts. La Rosa Vergés em posa altres exemples de dones que van fer grans desenvolupaments en la seva època i que ara en l'actualitat són noms que ni ens sonen. Com per exemple Ada Lovelace que va inventar els primers sistemes d'ordinador o Clara Peeters, pintora del S.XVI, que recentment s'ha pogut recollir el seu treball. Dones que no han passat a la història com a referents per a futures generacions. Pel que fa al cinema català, es torna a produir la mateixa situació amb Elena Jordi i Rosario Pi. La Jordi, sent la primera directora en l'Estat Espanyol en realitzar un projecte de cinema mut, i Rosario Pi que va ser la primera directora en realitzar la primera pel·lícula sonora. Totes dues convertint-se en pioneres a Espanya, però invisibles dins la història.

La Rosa em comenta que mai hi ha hagut una transmissió del que les dones han aportat al cinema a l'hora de dirigir. Ella va ser de les que es va iniciar de nou en aquesta professió després d'aquest gran període sense dones directores al territori català, “A l'època que jo vaig començar no n'hi havien aquí...Jo vaig començar a la mateixa hora que l'Isabel Coixet.”

M'explica els seus inicis treballant dins el món del cinema, primer com a meritòria, ajudant de direcció, script...desenvolupant poc a poc una carrera com a tècnic. Aprenent una mica com era l'ofici fins que va decidir que ja havia arribat el moment de dirigir la seva primera pel·lícula que va ser “*Boom, Boom*”, l'any 1990. M'explica que aquesta pel·lícula tenia la periculiaritat que es va realitzar amb un equip molt novell. “Per molta gent era la seva primera pel·lícula, i es va estrenar dins aquesta professió a partir d'ella. Va ser una pel·lícula, que va tenir molta repercussió fora d'aquí, aquest es un altre de les cosses que determina el que ha estat el cinema català, és una falta d'autoestima i autopromoció del que es fa aquí...si tu no aconsegueixes que una pel·lícula triomfi a fora es difícil que aquí algú en senti a parlar.”

(Portada de la pel·lícula “*Boom, Boom*” dirigida per Rosa Vergés, per la qual va ser guanyadora del premi Goya a la millor directora novell l'any 1991 d'entre altres premis)

M'explica els motius d'aquesta reflexió respecte el nostre propi cinema de la següent manera “Aquí estem molt a l'espera de l'estrena de l'última pel·lícula americana i en canvi desconeixem bastant el que es fa aquí. Sortosament, això ha anat canviant perquè a partir de festivals de cinema les pel·lícules han aconseguit (a vegades) tenir una repercussió que abans no tenien, però si que es necessari un recolzament de dins per donar la facilitat que les pel·lícules arribin al públic. Perquè si no arriben al espectador es com si no les haguessis fet. Realitzar una pel·lícula, es una feina d'equip i que depèn d'un circuit de confiança en el finançament i en la promoció de les pel·lícules. Una cosa que a mi em sembla greu en aquests moments, es que a TV3, retiressin un programa que van fer durant molts anys que es deia *Cinema 3*. On es parlava de pel·lícules que s'havien fet aquí, això fa que mirant la televisió no arribis a saber del cinema més proper a tu, i no arribis a conèixer directores com la Roser Aguilar o la Mar Coll. El cinema català depèn molt del finançament públic (que passa amb tot el cinema europeu), i les televisions. Si les televisions no aposten per algo local és molt difícil fer res. Per exemple el cinema francès, cuida molt que els mateixos francesos vegin cinema francès, ells mateixos s'autopromocionen.”

(Cinema 3 programa del canal 33 de la Televisió Catalana que va finalitzar el darrer any 2016)

D'altra banda, comencem a parlar sobre que és realment ser dona i directora alhora i totes les dificultats que això comporta. Em comença afirmant que ni ella mateixa coneixia aquesta part de la història dins el cinema. “Jo tampoc era conscient d'aquesta informació que t'he explicat respecte les dones directores, no sabia que un cop dins aquest món ens tornàvem invisibles.”

M'explica com ella s'ha trobat més obstacles sent directora, que no pas en el camí fins dedicar-se a la direcció. Fins que arriba a ser directora tot és una camí que es va fent pas o pas i poc a poc, però un cop es troba en aquesta posició laboral reconeix haver hagut de lluitar molt més per les seves ideologies i fer-se valdre. Considera que el fet de ser dona i fer cinema, té un gran avantatge que és que “les dones tenim més facilitat per mostrar sentiments”, i al cap i a la fi el teixit d'una pel·lícula, esta feta de molts sentiments. Em fa una interessant comparativa entre el treball de directora i matriarca, “Si una cosa se li ha deixat fer a la dona durant tota la història ha sigut ocupar-se d'un grup familiar, organitzar una família, organitzar un dinar...i les pel·lícules són una mica així. Un rodatge és una família amb la que convius unes setmanes i que tenen uns interessos en comú.”

Però un dels obstacles amb els que s'ha trobat sovint ha sigut el haver de demostrar que vals contínuament. “Sempre parteixes d'una posició, que suposo que té molt a veure amb els referents, t'has de guanyar la confiança mil vegades més.” Però això ho han de fer moltes dones dins de molts sectors. “Tot això ve provocat per una educació de la societat.” Ella no creu que tot i així hi hagin poques directores de cinema sinó que la dificultat s'amplia pel fet de que coneixem molt poc el que les dones han fet, ja que han tingut poques oportunitats d'ensenyar-ho. “La dificultat esta en donar a conèixer els teus projectes, aconseguir mantenir aquesta visibilitat és molt difícil. És com una cosa que ha començat malament i ara s'ha de corregir de nou.”

La directora m'explica que aquests pensaments masclistes presents dins la societat són pensaments profunds dels quals poc a poc m'hem anat agafant consciència. Realment, depèn de les actuals i futures generacions que tot això canviï, “Que aquestes generacions no permetin que la dona sigui tractada a dins d'una pel·lícula, d'un anunci, d'una sèrie com un “florero” per lluir-se, i que es comenci a admetre aquesta igualtat creativa i aportacions a la societat que fan les dones”. Per tant tot això va molt donat a l'educació que una societat rep, que a les escoles es doni a conèixer cinema local i realitzat per dones pot fer obrir els ulls als alumnes sobre una realitat mai abans explicada. La Rosa Vergés em fa referència a una associació que precisament es dedica això, anomenada Drac Màgic, fundada l'any 1970 per Marta Selva i Anna Solà.

(Icona representativa de l'organització *Drac Màgic*)

Una organització pionera amb l'objectiu de portar el cinema a les escoles, dedicada fonamentalment a l'estudi i a la divulgació de la cultura audiovisual i la representació de les dones en els mitjans de comunicació audiovisuals. Hi han hagut moltes escoles que durant anys les han contractat per portar als nens al cinema. Dins aquesta organització es va crear un Festival anomenat "La Mostra Internacional de Cinema de Dones" actualment amb molt de prestigi. Aquest festival té la intenció de cuidar el cinema fet per dones i mostrar al públic els seus treballs.

"A partir, d'aquest Festival, jo vaig conèixer la història de Alice Guy que fins ara no en tenia ni idea."- em diu ella.

(Festival de cinema associat a *Drac Màgic*, La Mostra Internacional de Films de Dones)

Els festivals han ajudat a moltes pel·lícules a rebre l'èxit que necessitàvem, però quan podem considerar que una directora ha obtingut aquest èxit, aquesta és la pregunta que dirigeixo a la nostra directora catalana. Ella m'explica que evidentment una persona ha de ser un bon professional però que tot i així aquest no és el factor més important per ser reconegut socialment. "Que tingui èxit o no, no depèn a ella. Depèn de les circumstàncies i situació, no només han de ser bones sinó també oportunes." Em posa el seu propi exemple amb la pel·lícula que va dirigir anomenada "Tic Tac", llargmetratge pensat per a un públic infantil que parla de la màgia ambientat en l'època nadalenca. Just quan va presentar el seu projecte a TV3 li van respondre que als nens no els hi agradava la màgia, i això va ser al 1997, tot just un any abans que s'estrenes la primera pel·lícula de la col·lecció de "Harry Potter" que tant d'èxit va tenir. "Si ho hagués fet una any després, hauria tingut molt més èxit."

Després d'una extensa i interessant conversa plena de matisos que em fan pensar sobre la societat en la que vivim i tot el que fins el moment coneixia, finalitzo l'entrevista amb Rosa Vergés, per endinssar-me en la generació següent amb dues directors nascudes durant la dècada del anys 60.

4.2. Generació del 60: Judith Colell i Laura Mañá

4.2.1. *Laura Mañá*

Segons m'informo previament a la xarxa, Laura Mañá neix a Barcelona al 1968. Compagina els seus estudis d'interpretació amb els de Tècnica d'Empreses Turístiques i al 1990 debutà a la gran pantalla. Des de llavors ha treballat tant amb directors espanyols com estrangers, degut al seu coneixement de diverses llengües. Destaca, també, per la seva experiència com a escriptora. La fusió entre les seves passions per viatjar, escriure i actuar l'acaben portant de manera inesperada a la narrativa visual. Dirigeix el seu primer curtmetratge, "Paraules" al 1996. I des d'aleshores ha dirigit 7 llargmetratges, dos documentals, nombrosos Spots de publicitat... La seva pel·lícula "Clara Campoamor, la dona oblidada", va ser la segona pel·lícula espanyola més vista de l'any. És una de les sòcies fundadores de l'Associació de Dones Cineastes

i de Mitjans Audiovisuals (CIMA), una associació amb els objectius de fomentar una presència igualitària de les cineastes i professionals del sector, contribuint a una representació equilibrada i realista de la dona dins dels continguts que ofereix el nostre medi.

(CIMA)

M'explica que com a directora i dona un dels obstacles amb els que et trobes es amb el fet d'haver de lluitar per les teves idees en situacions on els productors volen tenir control sobre les decisions creatives i a vegades aquesta lluita per defensar les teves idees és molt dura. Fins i tot ella mateixa afirma haver hagut de renunciar a projectes que li agradaven per aquests motius.

“Per ser directora cal creure en el que es fa, és una professió que requereix un gran esforç que no val la pena seguir si no es pot ser verdader amb el que un vol fer”. La directora lluita per protagonistes femenines que no corresponen al cànon estètic imposats pels homes. Dones amb personalitat, no necessàriament guapes i amb la edat que demana el paper. “Si ha de tenir 50 anys, doncs que l'actriu els tingui. Aquest és un tema, sempre de conflicte perquè molts productors creuen que ningú no anirà al cinema a veure una pel·lícula protagonitzada per una dona de 50 anys.”

Em fa referència a una de les seves pel·lícules favorites “*Memòries d’Àfrica*” dirigida per Sydney Pollack (1985), en posa aquest film com a referència pel personatge femení protagonista davant la càmera que reivindica la dona independent en una època on les dones no ho eren gens.

Quan li pregunto si coneix d’algun director que hagi volgut reivindicar el personatge femení a través del cinema em diu el nom de, Vicente Aranda. “Sempre va tenir personatges femenins forts i atractius. En canvi, és a Pedro Almodóvar a qui es considera com al “director que estima a les dones”, quan, jo crec, que és tot el contrari.” Aquesta última informació em crea una connexió simultània amb l’entrevista que vaig fer a la Rosa Vergés, on també em fa una crítica al cineasta Pedro Almodóvar. Rosa Vergés l’elogia per la seva aportació de crear personatges femenins protagonistes dins el cinema espanyol que fins ara no se’n feia, tot i que tant mateix opina igual que Laura Mañá i creu que no defensa els personatges femenins com una dona directora ho faria. “Els seus personatges femenins sempre són històrics.”-afegeix la Laura.

La directora considera que poc a poc la indústria cinematogràfica ha anat trencant esquemes que fins ara se li havia atorgat a la dona. “S’han adonat que el públic femení és un gran filó. Prova d’això són les sagues de: “*Els jocs de la fam*” o “*Divergente*”, o “*Lara Craft*”.”

4.2.2. Judith Colell

Segons la viquipèdia, Judith Colell neix a Barcelona al 1968. És directora, guionista i productora de cinema. Es llicencia en Història de l’Art a Barcelona i després finalitza els seus estudis de cinema a Nova York. Des de ben d’hora ja té clar que vol ser cineasta quan descobreix aquesta professió. M’explica com d’un principi de petita deia que volia ser actriu, però al descobrir que hi havia una persona darrera la càmera que explica les històries veu clarament que és la professió a la qual ella es voldrà dedicar. Debuta al 1992 amb el curtmetratge “*Clara Foc*”. I d’entre altres treballs previs, al 2010 estrena “*Elisa K*” juntament amb Jordi Cadena, pel·lícula que va aconseguir el Premi Especial del Jurat al Festival de Sant Sebastià.

Ha dirigit TV movies, spots i fins i tot obres de teatre. En l’actualitat, treballa en diversos projectes cinematogràfics. Va ser Vicepresidenta de l’Acadèmia del Cinema Espanyol entre 2011 i 2015. A més de ser sòcia fundadora i membre de l’Associació de Dones Cineastes i de Mitjans Audiovisuals (CIMA). A part ha compaginat el món del cinema amb la docència, és professora de guió a la Universitat Pompeu Fabra, a la Ramon Llull, a la de Girona i a l’escola Taller de Guionistes. Feina que m’explica que escolleix de manera voluntària i no per necessitat econòmica. “La docència és una cosa voluntària, no pas perquè no hagi tingut feina com a directora. Considero que he tingut molta sort, evidentment el prestigi és una cosa que tu t’ho treballes, pel fet de guanyar premis, anar a festivals...però té molt a veure amb una feina ben feta.”

Judith Colell em respon que realment no em sabia dir quina es la causa perquè hi hagin tan poques directores de cinema, m’esmenta que a les classes de la universitat la majoria d’alumnes són dones. Però després a la llarga les que es dediquen a dirigir o produir no arribem al 15%. “La direcció és una professió directiva que les dones potser no es plantegen en el seu subconscient o també hi ha una qüestió de que els mitjans de comunicació donen més visualització als homes que no pas les dones, no

crec que això últim sigui una qüestió a propòsit però passa. A l'hora de donar les subvencions econòmiques no es reparteixen de forma paritària, donant 50% a homes i 50% a dones.”

Treien aquesta qüestió em parla d'Anna Serner, una executiva sueca que després de 5 anys ha aconseguit que al seu país existeixi una igualtat paritària entre dones i homes cineastes.

(Anna Serner)

M'afirma que mai li ha mancat feina com a directora i que per ella trobar-se en aquesta professió ha sigut força fàcil, que el fet de ser dona no li ha perjudicat necessàriament. “Jo en el meu cas, mai m'he trobat amb homes que em tallessin les ales.” Tot i així m'explica que indirectament ara per ara es podria dir que sí. “Potser ara quan reclamem que hi hagi una sèrie de mesures per compensar a les dones (un 50% i 50%), ara es quan ens trobem més traves per part dels homes, perquè ells ens diuen que no és just que tinguem més facilitats pel fet de ser dones, però la qüestió es que hi hagi un 14% de dones directores tampoc es just.”

Al cap i a la fi, totes aquestes qüestions són manejades per la gent que administra l'economia de la indústria cinematogràfica. “La indústria comercial el que pensa és en fer diners i no tenen cap interès en trencar esquemes de la dona.” I d'aquesta situació tenim exemples que no ens queden tant lluny del present que il·lustren molt bé la situació actual en la qual encara ens trobem. La directora em posa el següent exemple: “Aquest any per exemple, Maren Ade directora de la pel·lícula “Toni Erdmann” ha sigut la primera dona directora en guanyar el premi a la millor pel·lícula del European Film Awards i el premi FIPRESCI (premi que es donat segons la crítica). Que això no hagi passat fins el 2016 vol dir que alguna cosa esta funcionant malament. És evident que em guanyat coses però encara ens queda molt camí per endavant.”

(Pel·lícula dirigida per Marde Ade amb la qual rep diversos premis)

Però no cal marxar al estranger, dins de les nostres produccions també tenim creacions més directes com per exemple, la sèrie de televisió *Merli*. “És una sèrie molt masculina, els personatges importants i amb més força són masculins, i els personatges femenins si els analitzem són un desastre i tractades de manera superficial.”

4.3. Generació dels 70: Roser Aguilar

Segons llegeixo en la seva web oficial, Roser Aguilar va néixer a Barcelona l'any 1971. És directora de cine i guionista, també ha arribat a treballar com ajudant de direcció i actriu. Es gradua en Direcció de Cinema a l'ESCAC (Escola Superior de Cinema i Audiovisuals de Catalunya), formant part de la primera promoció de la nova escola de cinema. També es Llicenciada en Periodisme per la Universitat Autònoma de Barcelona.

Ha estat premiada amb el Premi Ull Crític de Cinema de Ràdio Nacional d'Espanya (RNE) . Va ser guardonada el 2008 amb el Premi Ciutat de Barcelona en la categoria de "audiovisuals" per la seva pel·lícula “*Lo mejor de mi*”, i amb el Premi Sant Jordi a la millor direcció novell 2008. Aquesta pel·lícula va ser produïda per Escándalo Films (productora vinculada a l'ESCAC) i ha estat la pel·lícula que la va donar a conèixer entre el públic. També ha estat guardonada amb múltiples premis internacionals, entre els quals al Festival Internacional de Locarno, a Schermi d'Amore di Verona i al Festival Cinema Llatí d'entre altres.

Entrevista a la directora

1. Perquè hi ha tan poques directores de cine?

Principalment crec que és per autocensura: ens fa por assumir tanta responsabilitat en un món d'homes. I també és cert que es fa molt difícil la conciliació vida personal (parella, maternitat...) i vida professional (inestable).

2. Que fa que una dona tingui èxit com a directora de cine?

És un misteri, tant per homes com per dones: talent, sort, oportunitat, contactes.... tot ajuda.

3. Què et va fer decidir-te per aquesta professió? Quins obstacles et vas trobar durant el camí?

Mentre estudiava cinema a l'ESCAC vaig veure que era el que feia millor, tot i que jo pensava fer guió o producció.

Molts molts... molts.

4. Com creus que la posició de directora ha anat evolucionat al llarg dels anys? Creus que ha canviat molt el seu paper dins la indústria cinematogràfica?

Abans era més difícil encara, perquè la nostra societat és molt masculista. Ara som una mica més "oberts", relativament.

5. Com defines l'estil de cine o curtmetratges que has fet? Les teves inspiracions per realitzar-los han sigut...

He fet 2 llargs i 6 curts, el segon llarg a punt d'estrenar al 2017.

Normalment m'inspiro en coses que m'importen, coses que m'han passat i coses que m'afecten de l'entorn.

6. Que creus que has guanyat i perdut des d'un prisma més personal i com ha donat pel fet de ser directora? Creus que un home director hi pensa igual en aquest aspecte?

Tinc una vida molt complexa pel fet d'haver triat aquesta professió. No sé què he guanyat o perdut, segurament porto un desgast inexplicable per poder sobreviure, a nivell econòmic, que en qualsevol altra professió seria impensable, si tingués el reconeixement que he tingut a la meua (més de 50 premis....).

El cinema ara ja només és per fer films molt comercials o per gent que tingui molt diners i pugui fer cinema d'autor com un *hobby*.

7. Des de directora com has volgut enfocar els personatges femenins dins els teus treballs?

Solen ser les protagonistes absolutes.

(1a Promoció de graduats de l'escola ESCAC. Roser Aguilar, la primera a dalt a l'esquerra)

4.4. Generació dels 80: Belén Funes

A partir de la web oficial del “Festival de la Mostra Internacional de Dones” coneixem a Belén Funes, directora i co-guionista, nascuda a Barcelona al 1984. Abans de decidir estudiar a l’ESCAC, es va plantejar ser periodista o advocat. Però la seva necessitat i ganes d’explicar històries l’acaban dirigint cap a aquesta professió. “Mis padres criaron a sus hijos diciéndoles que podían hacer lo que quisieran, fueran hombres o mujeres, directores de cine o bomberos.”

Més tard viatja a San Antonio dels Banys on realitza el màster en guió a l’escola de cinema cubana EICTV. És seleccionada pel Mitjana Programme per participar a nivell europeu en el programa Four Corners i el seu taller de desenvolupament de guions de llargmetratge. Això ho compagina amb altres treballs i mentre segueix exercint com a ajudant de direcció, directora de càsting i script per reconeguts directors. “*Sara la Fuga*” (2015), és el seu primer curtmetratge, que aquest s’ha distribuït a diversos festivals tant dins el país com a l’estranger. Actualment, treballa en el desenvolupament d’un projecte de llarg. Reconeix que pel seu primer curtmetratge va tenir ajuda d’Isabel Coixet, que va produir el curtmetratge, amb la que ha treballat en diverses ocasions prèviament. “Ella es muy feminista y entiende que las mujeres merecen tener su lugar en el mundo. Y eso le honra. Porque hay pocas mujeres que hayan llegado tan lejos en la industria como ella y puede ser un gran referente para aquellas que quieran dedicarse a esto.” Un curtmetratge que recorda com un projecte que li va aportar un munt d’alegries i aprenentatge. “Me gustó la experiencia de rodarlo porque la actriz protagonista no era actriz y tenía que enfrentarme a ella reformulando el lenguaje que utilizo normalmente con los actores.”

(Curtmetratge: *Sara a la fuga* dirigit per Belén Funes al 2015)

Belén es sent més còmoda dins el cinema d'autor (aspecte en el qual totes les directors entrevistades coincideixen), ja que sent que a través d'aquest cinema pot transmetre al públic la bellesa de la imperfecció i el quotidià sense tenir la pressió de que el que faci ha d'agradar a tothom.

M'explica que la causa de que no trobem tantes dones exercint la professió de cineastes ve causada perquè els homes fins ara eren els que s'encarregaven d'això i nosaltres mateixes donaven per suposat que les feines relacionades amb la presa de decisions i dirigir eren directament exclusives per a ells. “Las tradiciones son las tradiciones. Y que tradicionalmente los que han dirigido las películas a lo largo de la historia del cine han sido los hombres, no las mujeres. Ahora ha llegado el momento de reivindicar lo que desde siempre ha sido de ellos pero costará un tiempo llegar a la igualdad. Es algo en lo que se está trabajando.”

Si comparen aquesta opinió amb la de la primera directora entrevistada ja han passat dues dècades i la situació es encara bastant similar a la de fa uns quants anys, és un procés que pel que hem vist fins el moment avança lentament. “El papel de la mujer directora se ha ido abriendo paso y reivindicándose cómo un ser autónomo que piensa por si sólo y que tiene una visión crítica con respecto a lo que sucede a su alrededor.”

En quant els obstacles, Belén considera que molts cops els obstacles dins aquesta professió són un mateix i les teves inseguretats. “Hacer cine es trabajar con la creación y eso siempre te enfrenta a tus miedos. Tienes que estar seguro de que lo quieres hacer porque en cierta forma tienes que superarte a ti mismo para poder hacer cosas que de verdad expliquen algo y conecten con el público.” També el fet de ser una professió que requereix una gran dedicació i temps, difícil de combinar amb una família, com ella mateixa explica: “Des el punto de vista personal, el hecho de ser directora está condicionando mi maternidad y postergándola en el tiempo”

Trobo curiós que alhora em fa referència sobre la situació general en la qual es troba la seva generació per la recerca de treball. “Mi generación (tanto hombres cómo mujeres) son una generación que lo ha tenido muy difícil y que han tenido que luchar por las cosas, así que creo que vamos todos en el mismo barco.” També em parla sobre els micromasclismes, aquells petits detalls del dia a dia que trobem a la vida quotidiana i laboral, gestos que sense ser-ne conscients tenim assumits com a normals però que denoten que el sexe masculí exerceix un poder davant el femení. “Eso es un hecho, te lo encuentras por todos sitios. Por ejemplo: una realizadora de publicidad sirve para hacer anuncios de bebés y un realizador hombre sirve para rodar las campañas de Nike. Esas son batallas que todavía están por ganar.”

En quan entrem a la temàtica de la indústria cinematogràfica, em posa un exemple que defineix clarament com el que a la indústria li interessa són els beneficis econòmics i no tenen cap mena de mirament a la imatge que reflexen continuament de la dona i com tot això pot repercutir a la ideologia d'una societat. “*El Escuadrón Suicida*”, de David Ayer (2016), aparte de ser dramàticament vomitiva, es machista. Las mujeres ocupan en esta película un lugar residual y para ellas solo se reserva el derecho de salir en bikini o comprando bolsos. Les dan palmaditas en el culo y les lanzan comentarios del tipo “¿Conducir tú? Ni de coña!” El personaje al que Margot Robbie interpreta (Harley Quinn) es mostrado semidesnudo a la mínima de cambio. Es un personaje plano, soez e inocente que lo único que quiere es que el Joker le corresponda con su amor, ser madre y ama de casa. ¿Y a qué puede deberse este dibujo simplista de la mujer? Posiblemente a que el guionista y el director sean hombres conformados con dibujar personajes tópicos y planos con los que ninguna de nosotras nos vamos a ver jamás identificadas.”

4.5. Generació dels 90: Alba Cros i Marta Verheyen

4.5.1. *Marta Verheyen*

A partir de la seva pàgina oficial i instagram, m'assavento que Marta Verheyen neix al 1991 a Torroella de Montgrí. Es gradua a l'Universitat de Pompeu Fabra en Comunicació Audiovisual, juntament amb les seves companyes Alba Cros, Laia Alabart i Laura Rius. Aquestes quatre noies creen la pel·lícula "*Les Amigues de l'Àgata*" (2015), un llargmetratge que va ser el seu projecte final de carrera. A partir d'aquest, s'endinsen dins la professió de direcció cinematogràfica per primer cop. Aquest llargmetratge les porta al reconeixement social i a diversos festivals tan dins l'Estat espanyol com a l'àmbit internacional.

Al ser l'únic treball realitzat fins ara per la directora em parla de com va ser l'experiència

d'aquest mateix. "En el nostre cas, dirigint *Les amigues de l'Àgata*, no vam tenir cap mena d'impediment. En fer-ho durant el nostre últim any acadèmic, disposàvem del temps i l'espai que necessitàvem per anar creant la pel·lícula, aprendre, equivocar-nos, rectificar... Ens vam sentir lliures en tot moment de fer la pel·lícula que nosaltres volíem. No vam buscar cap productor o productora perquè ens produís el film, sinó que primer vam fer la pel·lícula, tal com nosaltres volíem i després la productora ens va contactar."

Més concretament des de la seva experiència m'inclou que a partir d'aquest projecte va aprendre molt sobre ella mateixa i a guanyar autoconfiança pel fet d'exposar-se davant tanta gent.

Per a la construcció dels personatges van crear-los a partir de la inspiració de les seves pròpies amigues, per tal de fer-los creïbles. "Són noies normals amb els seus defectes i virtuts propis de l'edat. I en cap moment les jutgem."

Respecte la indústria cinematogràfica opina que poc a poc es va obrint el camí per a les dones i que a la indústria si li interessa començar a trencar alguns tòpics fins ara imposats. "El que ha canviat és la visibilitat que per fi se'ls està donant. Des dels inicis hi ha hagut dones en tots els departaments necessaris per fer una pel·lícula." Tot i així el pes del cinema comercial troba que no es gaïra accessible per ser dirigit pel gènere femení. "M'agradaria que amb pel·lícules com la nostra els espectadors s'acostumessin a veure un altre tipus de cinema, més enllà del comercial."

Quant li pregunto si em sabria dir algun exemple de dona referent em parla de l'actriu americana Katherine Hepburn. "Per mi una de les meves actrius preferides i que justament encarnava uns personatges femenins forts, intel·ligents, irònics i sensuals".

4.5.2. Alba Cros

De la comarca de Lleida, Alba Cros, es gradua al 2014 a l'Universitat de Pompeu Fabra en Comunicació Audiovisual, juntament amb les seves companyes Marta Verheyen, Laia Alabart i Laura Rius, totes juntes creen la pel·lícula “*Les Amigues de l'Àgata*”. Guanyant els següents premis: al 2014 el Premi Abycine Indie al Festival Internacional de Cinema d'Albacete, al 2015 el Premi del públic al Festival Cinema d'Autor de Barcelona, Premi del Jurat Jove al Festival Internacional de Cinema de Tarragona i la Menció especial de la crítica al Festival Internacional de Cinema de Tarragona. M'explica que ella no s'esperava trobar-se dins aquesta professió, “m'hi he acabat trobant”. En un principi és volia dedicar al periodisme, “treballava en diaris, i em van dir

que estudies comunicació audiovisual perquè m'aniria millor”. Un cop endinsada amb la carrera universitària i pràctiques a l'ESCAC, es sent atreta dins la direcció de fotografia per la seva passió: la fotografia. Però a dia d'avui ella mateixa m'explica que en aquest moment l'hi ve més de gust dirigir, “Sento que tinc històries a explicar”. I m'explica algunes vivències dins el seu període d'aprenentatge als rodatges abans de debutar com a directora. “Quan vaig estar dins l'equip de càmera, que es un àmbit molt masculí (ja que s'han d'aguantar pesos). Hi ha com una jerarquia, jo volia ser directora de fotografia i em vaig quedar més d'auxiliar de càmera (que també m'agrada molt), però a la llarga me'n vaig adonar que jo mateixa em vaig posar com aquesta pròpia barrera perquè em sentia incapàs de ser operadora de càmera, foquista, o directora de foto perquè hi ha la pressió que tothom et mira com si fossis massa dèbil per aquest treball.”

Un dels aspectes que sent pel fet de ser directora i dona és el sentiment de que “ Al principi tots et veuen una mica incapaç i has de fer un esforç per demostrar que tu ho vals i estàs allà per un motiu. Justificant cada pas que prens, i perquè una dona ha d'explicar una història. Quan en canvi els homes no són tant qüestionats, poden fer una pel·lícula absurda i la gent ho acceptarà, però en canvi s'hi la realitza una dona se li qüestionarà. Amb els homes la gent no es planteja si el que estan explicant esta bé o malament però en canvi crec que a una dona tothom li preguntarà els motius i justificants del treball que ha fet, es com un pack que et ve amb el treball. A totes les entrevistes que hem fet sempre hi havia un 20% dirigit a preguntes sobre la indústria de les dones. Per això ara ens tornem més crítiques amb ells i creiem que ells també han de revisar el seu treball. Nosaltres hem de guanyar espai que ells ens han de cedir també.”

De manera més general comenta com ara ella percep que dins la societat hi ha com un *boom* feminista, on s'esta intentant que tot sigui més paritari. “S'han començat a visibilitzar moltes directores. Crec que el fet que se'ns vagi visibilitzant ens empodera a totes a continuar fent, i es comencen a fer dones referents dins l'àmbit que fins ara no teníem. Crec que superficialment s'està fent però darrera d'aquestes imatges que creiem com feministes que veiem als mitjans audiovisuals porten molts masclismes incoberts que no percebem. Aquest pensament encara esta molt profund en la societat, ja que encara estem en una societat molt patriarcal.

Per exemple, avui dia podem trobar més personatges femenins protagonistes dins el cinema, però aquests segueixen sent maltractats psicològicament. No es tracten temes fora dels estereotips que s'han assignat a la dona, com el fet de ser soltera o no ser mare. Que una pel·lícula inclogui un repartiment de 10 dones no vol dir pas d'altre banda que aquesta pel·lícula no contingui un missatge de transfons masculista, però això és algo que l'espectador ha de ser capaç de llegir d'un contingut visual.”

Respecte la indústria no creu que els interessi trencar aquests tipus d'esquemes, i que això tant sols es una qüestió momentània. “Encara tenim una societat molt centralitzada on recau sobre l'home. Els homes al cap i a la fi, ja tenen la seva posició còmoda, i trencar aquestes esquemes suposaria renunciar i cedir parts dels seus privilegis a les dones. El cine comercial es controlat per homes que es miren el melic (no volen incloure i trobar pluralitat; no només no és que hi hagin dones, però no hi han directors negres..). L'home blanc, els rols i papers que se'ns han integrat des de petits són els que trobem com a “normals”. T'autoanul·les perquè creus que no ets capaç de trencar aquests rols que ja s'han donat, i quan ho intentes t'acabes trobant amb el sostre de vidre (sostre que creus que no hi es perquè es de vidre i no el veus, però quan escales dins una jerarquia hi ha un punt que no pots sobrepassar).”

De *Les amigues de l'Àgata* em comenta que el que més li agrada és el personatge protagonista per la seva ambigüitat sexual, i personalitat reflexiva i pròpia. “En el cinema trobo a faltar els personatges amb veu i que siguin persones humanes. Per exemple, els personatges de lesbianes fins ara només es tracten des de el prisma del primer amor o el descobriment de la sexualitat, però no es retraten des de d'una visió on també tenen drames al treball, econòmics, etc. no es va més enllà del descobriment sexual, això és algo que m'agradaria acabar aportant amb les meus futurs treballs.”

(Les quatre directores de “*Les Amigues de l'Àgata*”, a primer terme amb la camisa blava Alba Cros, i a últim terme amb la samarreta verda Marta Verheyen)

Conclusions

Realitzar aquest treball de recerca m'ha fet entendre la situació en la qual es troben les directores dins aquesta indústria i més exactament com ho és per les que van néixer a Catalunya.

Ha sigut una recerca molt enriquidora i interessant. No només pel simple fet que ha sigut un autodescobriment de les directores que tenim dins el nostre país i que desconeixia fins el moment, sinó per entendre moltes de les coses per les quals les dones es veuen limitades dins una societat i món laboral per les ideologies imposades. Ara per ara, sí que podria donar una resposta a la meua pregunta inicial de "Perquè hi ha tant poques directores de cinema?"

Les dones sempre han estat dintre d'aquesta indústria però la societat patriarcal en la qual vivim no ha volgut que aquests personatges sortissin a la llum. La història les ha esborrades del primer pla, i per aquest motiu creiem que aquesta professió ha sigut una on actualment les dones s'han anat incorporant paulativament, però el cert, és que sempre n'hi han hagut de directores de cinema. Ara amb els anys i recerca s'ha sigut capaç de visibilitzar-ne algunes i reconèixer el seu treball, i d'aquesta manera convertir-se en referents i testimonis per a futures generacions.

Avui dia, tot i així, podríem dir que la situació no ha canviat tant. Això ho puc veure completament reflexat en les entrevistes realitzades, ja que si comparo la Rosa Vergés amb l'Alba Cros, no trobo que les seves opinions respecte la situació actual de la directora siguin tant diferents, i això que es porten una diferència d'edat de més de 30 anys.

No es pas que hi hagin poques, sinó que els projectes que realitzen elles no tenen tanta visibilitat com els que poden tenir els homes. Com passa dins de moltes àrees i indústries predominants dins la nostra societat, i el cinema n'és una més. No deixa de ser una indústria com qualsevol altre amb l'objectiu principal de fer diners, i per tal d'aconseguir això els interessa produir projectes que puguin atraure i distreure al major nombre possible de la població. No films que necessàriament els facin pensar sobre el que estan veient a la pantalla, sinó simplement passar una estona distreta i oblidar-se'n de tot allò més tard. No estic dient que en tots els casos sigui així, però desafortunadament majoritàriament, és així.

La professió de direcció cinematogràfica requereix un gran esforç a la que com totes les directores m'han respòs no estan disposades a crear projectes en els que no hi creguin. Elles volen explicar històries des de el seu punt de vista, enviant missatges profunds i defensant la imatge de la dona, fins ara tant explotada dins la indústria dels mitjans audiovisuals.

Si ho analitzem, el cinema és una eina realment poderosa que intervé en una societat i que poc a poc pot anar canviant aquesta. Les pel·lícules han de servir per expandir diferents visions i pensaments, però si s'acostumem al públic a només conèixer una visió reduïda del cinema realitzat, el més comercial, s'acaba perdent la possibilitat de conèixer altres històries i realitats.

Només aquells pocs amb interès per la recerca del anomenat "cinema d'autor" s'interessarà per l'altre gran part de projectes que molts de nosaltres desconeixem, i alhora moltes de les cineastes, ja que la majoria d'elles es troba dins d'aquesta categoria de cinema.

Dins les directores investigades, trobo varies coincidències entre elles: personatges independents i amb ideologies avançades per la seva època, i també m'adono de que la majoria d'elles provenen de famílies benestants sobre tot les més antigues.

Fer cinema sempre ha sigut un art costós i que requereix tenir diners, per tant, no assequible per a molta gent. No només ha sigut poc accessible per a les dones en sí, però per aquella part de la població amb menys recursos econòmics. Ara per ara, crec que tot això ha anat canviant ja que es

relativament fàcil per qualsevol persona d'accedir a una càmera i editors de vídeos per crear els teus propis projectes.

Per anar concluint, crec que els motius per què la societat hagi apartat a les dones d'aquesta manera no és directament culpa de ningú, ha sigut una manera de pensar que s'ha anat transmeten de generacions en generacions. Fins que una part d'aquest grup es va parar a pensar el motiu, pel qual limitàvem a l'altre gran meitat de la població, a realitzar unes certes tasques. Poc a poc, són creences de les que podem parlar obertament en públic i de les quals més gent n'esta agafant consciència. Depèn de tots nosaltres i de l'educació que rebin futures generacions que tot això vagi evolucionant. Tant dones com homes, tenim la responsabilitat de no acceptar aquests esquemes socials que fins ara eren atorgats.

Treball Pràctic

Per veure'l: <https://vimeo.com/208538315>

La part pràctica del meu treball de recerca consisteix en la realització d'un curtmetratge. Des de bon principi sabia que volia fer un curtmetratge i amb aquest fer una representació més esquemàtica i visual de com ha anat evolucionant la directora de cinema, i la dona en sí, al llarg de la història.

Per tal de crear a l'espectador la sensació del pas del temps en el vídeo decideixo començar les escenes en blanc i negre (representant l'antiguitat) i de manera evolutiva acabar passant al color (que representaria l'actualitat). I de la mateixa manera amb el so dels personatges que veiem dins el vídeo, primer mostrant un peus que es mouen però que son silenciosos, una boca que parla però no se sent res del que diu... i tal com, acabar sentint la veu de les dones que ens parlen i finalitzar amb el so d'un peus ballant claqué. Es a dir amb tot això crear una progressió ascendent de color i so al llarg del vídeo. Per tal de representar l'evolució històrica, i la silenciació de la veu femenina al llarg dels anys fins l'actualitat on comença a ser més escoltada.

El vídeo s'anomena "Enfocant", títol escollit perquè al llarg d'ell veiem com totes les imatges comencen desenfocades i acaben sent enfocades. Representació de com la directora de cinema era dins el marc cinematogràfic però no era visibilitzada ni reconeguda dins la societat.

La cançó "*Tennis Court, de Lorde*" (versió instrumental) escollida per acompanyar i aportar emoció i força al curtmetratge comença amb un tó més suau i amb pocs instruments, i poc a poc va agafant intensitat, crec que complementa el vídeo i el seu ritme idòniament.

En quant als simbolismes introduïts dins el vídeo, per tal de fer més obvi el missatge, en trobem diversos. Dins la primera part (tota aquella en blanc i negre) es representa el passat, i la invisibilització de la dona tot i ser-hi allà. La part on s'escriu a la pissarra "Tenim històries a explicar", i que més tard es esborrada, sens dubte simbolitza com el treball de les dones cineastes ha sigut esborrat i conseqüentment no deixant que aquest passi a la història del cinema que actualment coneixem.

Al llarg del curtmetratge trobem dones de diferents edats des dels 4 fins als 75, i de diferents nacionalitats per tal d'abarcant un grup de dones amb diferents antecedents i experiències.

La segona part del vídeo seria la escena que representa la transició del blanc i negre al color, simbolitza el donar-se d'una realitat i veure una part de la societat que no coneixíem anteriorment.

I per finalitzar, la tercera i última part del vídeo, que trobem enfocada, amb so i color, representaria l'acceptació i reconeixement de la veu femenina dins el cinema. Alguns dels simbolismes que evidencien això, seria l'escena de la noia hong-kongesa que es gira per mostrar-nos la seva cara, cosa que a la primera part del vídeo no ensenyava. O també per exemple, la noia que portava una màscara i se l'acaba treient. Aquesta última l'ha vaig fer per tal d'intentar representar, com des de el moment que neixen inconscientment se'n atorguen uns rols que assumim, però que quan anem madurant i creixem ens qüestionem i decidim trencar amb ells, "treient-nos la màscara que se'n havia posat".

A la part final del vídeo, poso un fragment del discurs sobre la desigualtat de gènere donat per Emma Watson a les Nacions Unides l'any 2014, ja que trobo que complementa perfectament el missatge de transfons que vull donar alhora al meu vídeo. Emma Watson diu "*Edmund Burke va dir: tot el que es necessita perquè triomfi el mal és que tan els homes com les dones bones no facin res al respecte.*" A part de que aquest vídeo va ser un dels primers que em va ajudar a entendre tot el que estava passant dins la societat i que era el feminisme, el volia incloure amb l'esperança de atraure a més gent a veure'l.

El fet de començar i acabar amb uns peus vaig pensar que era una molt bona manera de agrupar tot el vídeo de manera circular connectant el principi amb el final. 1,2,3...Acció! Espero que us agradi!

Annexos

1.1 Aspectes curiosos de *Rosario Pi Brujas*

(Cartell de la pel·lícula “*Abismos de Pasión*”)

- El film de Pi (*El gato Montés*, 1935) tot i ser un drama folletinesc típic dels anys trenta, tenien trets surrealistes i avantguardistes que reempenria Luís Buñuel a *Abismos de pasión* (1953).
- No hi ha la mínima menció a Pi, només les paraules del propi Neville en una extensa entrevista / hagiografia per al llibre *Dotze homes de lletres*, per Marí Gómez Santos (Ed. Nacional, 1969):

"... Al cap de poc temps (de tornar de Hollywood) em va trucar una curiosa i pintoresca senyora, donya Rosari Pi, i em va preguntar si tenia inconvenient unes proves cinematogràfiques ... Donya Rosari, malgrat una lleugera malaltia que li feia caminar amb un bastó, tenia ànima de productora, però no tenia, malauradament, de compte corrent. Ni jo ni els artistes cobràvem un cèntim, i ho fèiem tot per afició, per ajudar a aquesta atrevida senyora ...".

Entrevistes Completes

Entrevista a Rosa Vergés

1. Perquè hi ha tan poques directores de cine?

La causa per la qual les dones no estan visibilitzades igual que els homes és un lastre històric. Des de que el món és món, sigui el sector que sigui, trobaràs dones que han tingut una gran influència en el seu temps i què han quedat esborrades de la història. La història ha estat escrita d'una manera falsa i que ha deixat de costat a les dones. I encara portem la ressaca d'aquesta manera d'actuar. I depèn dels joves i generacions que ja no permetin que la dona sigui tractada a dins d'una pel·lícula, d'un anunci, d'una sèrie com un "florero" per lluir-se, i és comenci a admetre aquesta igualtat creativa i aportacions a la societat que fan les dones no hi haurà cap canvi.

Jo no em canso de descobrir que per exemple, la primera vegada a la història, que algú és va inventar un ordinador a partir d'un tèxtil, va ser una dona, Ada Lovelace. Jo no en tenia ni idea, però això vol dir que la societat s'ha quedat sense una part dels seus referents. Perquè tot lo que és innovar en el món, depèn d'una tradició, coneixement i testimonis del que han fet els anteriors. Aquesta cadena no és correcta com ha anat, i és com si ens haguéssim anat per altres camins, tots, tant els que consumim la cultura com els que la fem.

De directores no és n'hi hagin poques, és que coneixem molt poc el que les dones han fet, i hem tingut poques oportunitats d'ensenyar-ho. I s'han quedat endarrerides, perquè aconseguir mantenir aquesta visibilitat és molt difícil. És com una cosa que ha començat malament i ara s'ha de corregir de nou.

2. Vas tenir clar des de d'un principi que arribaries a ser directora de cine? O et veies més en un càrrec inferior a aquest?

Jo des de molt joveneta somiava amb el cinema, sabia que seria directora. Però des de el moment que sabia que no podia estudiar aquí, i que volia fer cinema com fos, cada etapa dins el trajecte vaig intentar ser la millor script, la millor ajudant de direcció... I el dia que vaig començar a jutjar el que feien el directors amb els quals treballava, vaig veure clar, que havia de donar aquest salt i posar-me en el lloc de directora. No vaig tenir pressa, em vaig prendre cada passa com un aprenentatge per tal de conèixer l'ofici.

3. Quins obstacles et vas trobar durant el camí?

M'he trobat més obstacles sent directora, que no pas en el camí. Tenir la suficient força per imposar el que vols fer i mostrar-te segura costa molt. Per l'altra banda, saber guanyar-te la confiança perquè la gent et doni tot el seu talent i el posi a la disposició d'una història teva, això representa convèncer a tot un equip tècnic, artístic, i de producció.

El que implica en general aquesta professió, que és molta constància i determinació per continuar lluitant.

Jo crec què és un avantatge ser dona i fer cinema, perquè podem plorar amb facilitat i mostrar sentiments, i el teixit d'una pel·lícula, esta fet de molts sentiments. Els homes són més tancats. Si una cosa se li ha deixat fer a la dona durant tota la història ha sigut ocupar-se d'un grup familiar, organitzar una família, organitzar un dinar...i les pel·lícules són una mica així. Un rodatge és una família amb la que convius unes setmanes i que tenen uns interessos en comuns.

4. Quin esforç t'has vist obligada a fer, que un home creus que no ha tingut que fer dins aquesta professió?

Doncs en part, que tens que demostrar que vals contínuament. Sempre parteixes d'una posició, que suposo que té molt a veure amb els referents. Si tu vols fer una pel·lícula, si no hi hagués aquesta cadena de testimonis que és van passant d'unes dones a altres, t'has de guanyar la confiança mil vegades més. I això ho han de fer moltes dones dins de molts sectors.

Recordo que hi havia una època que hi havia gent que portava una engantxina al cotxe dient: "Cuidado mujer al volante". Avui dia ja trobem dones que condueixen autobusos i avions, però si encara no en tinguéssim seria molt més difícil trencar aquest esquema. Ja que si no tens referents doncs costa més. Però tot això ve provocat per una educació de la societat. La societat no està receptiva a que les dones donem ordres, i és una cosa que t'has de guanyar i trobo molt injusta. Per altra banda, no crec que beneficïen res els anuncis que veiem de perfums o altres coses on es pot veure com encara seguim amb uns certs tòpics.

Jo he donat classes a una escola i mai no he trobat diferències entre les idees que pugui aportar un noi o una noia, totes dues són igual de vàlides, però aquesta manca de referents fa molt de mal.

5. Vas tenir ajuda per parts d'altres directores dins l'àmbit per arribar fins on ets ara?

La gran ajuda que poden donar les directores és que siguin un referent. A mi m'agradaria poder ser un referent, ja que vaig ser de les primeres dones en fer cinema aquí, perquè això ja aporta un ajut a properes directores.

Jo no estava tant rodejada per directores, però sí que tingut ajuda d'altres productores, directores artístiques... Però no n'hi havien masses amb les que purgués tenir relació, perquè no hi havien gaires directores. De totes maneres, jo sempre que he pogut he ajudat a directores.

6. T'ha sigut fàcil trobar feina com a directora?

La feina de directora, no es troba, es busca. Ningú t'està esperant, no hi ha un lloc on estiguin buscant gent per aquest càrrec, tu t'has de donar la feina.

7. Us heu sentit imposades a l'hora de realitzar el vostre treball per part d'homes o heu estat lliures de portar a terme les vostres pròpies idees sense gaires jutjaments?

Jo sempre he estat co-guionista de les meves pel·lícules. A "Boom, Boom", per realitzar el guió vaig treballar amb en Jordi Bertrán. I crec que l'èxit d'aquesta pel·lícula, va ser en part per això, perquè entre tots dos van crear una pel·lícula on vam arribar a entendre i defensar de manera igual tant el personatge femení com el masculí.

I això és molt interessant, ja que cadascú vam crear els personatges tenint en compte les visions d'un home i una dona.

Dins el personatge femení, hi ha uns tòpics molt marcats. M'he trobat amb guions que no he escrit jo, on després de llegir-los els vaig estampar contra la paret. Per ser directora has de creure molt amb el que fas des de el punt de vista d'una dona i no acceptar aquests tòpics, i quan dic tòpics em refereixo aquest manteniment d'aquesta gran mentida que les dones no poden explicar les seves coses.

8. Com creus que la posició de directora ha anat evolucionat al llarg dels anys? Creus que ha canviat molt el seu paper dins la indústria cinematogràfica?

Hi ha moltes dones molt valuoses que han sabut obrir-se camí, però costa molt veure en els alts càrrecs a dones, però no només en cinema, en tot. Les que hi són, són molt poderoses, com per exemple Marta Esteban, productora que l'any passat va guanyar molts premis per "Truman", al igual que l'Isona Passola. Tenir una posició on puguis destacar, és molt complicat.

9. Sabries dir d'algún personatge femení dins el cine que ha afavorit/desfavorit la reputació de la dona?

Per mi l'han desfavorit molt clixés davant de la pantalla, darrera la pantalla hi han hagut dones molt potents. Voldria comentar una de les cineastes espanyoles més importants, la Pilar Miró. Va fer pel·lícules molt bones i va estar en la direcció de la Televisió Espanyola. En l'època que va estar com a directora en la Televisió Espanyola, la van acusar d'haver comprat roba amb diners públics, i la van jutjar i condemnar. Finalment va recórrer i al cap d'uns anys va guanyar.

Ella es va comprar roba amb diners públics perquè havia d'anar a molts actes i tu no tens aquests diners personals com per a poder pagar-te això, necessites un vestuari especial. Això és una cosa que han fet tots els que tenen aquest tipus de càrrecs però pel fet que ella fos una dona la van maltractar molt. La manera en com et jutgen és diferent, per a mi aquesta dona és exemplar perquè va aguantar i va saber lluitar contra aquesta falsa acusació i va saber demostrar que era innocent. La van "matxacar" quan tot això va passar, a través de la premsa, els mitjans... Quan la van indultar i va guanyar, no va sortir enlloc. Tot això, crec que tenia més un transfons per destruir-la. Per tant diria que les dones que lluiten sí que són models.

10. Et sents més atreta a dirigir històries que podrien convertir-se en un film comercial o més ve un film d'autor? Perquè?

Recordo que quan escrivia el guió de la meva primera pel·lícula, "Boom, Boom" un director americà se'm va apropar, i em va dir: "Però aquesta pel·lícula serà el que tu vulguis? Perquè jo fins ara tot el que he fet han sigut encàrrecs"

Per una banda hi ha un ofici que has de conèixer i saber fer bé, i per l'altra banda és imprescindible que creguis tot allò que estàs fent, i això, et converteix en autor.

En el cinema mentim per donar veritat, tant si és comercial com una pel·lícula d'autor. El que ens agrada com a espectadors és que quan vagis a veure una pel·lícula aquell conte t'he l'esta explicant algú. Jo crec que és molt difícil dirigir sense creure en el que fas. Jo l'única vegada que vaig fracassar com a directora va ser amb un encàrrec que em van fer que es deia: "Para lo que sirve un marido". Estava ben rodada però no els va agradar perquè deien que li havia posat "massa", i aquest massa és el que crea algú en "autor". Però el cinema d'autor i el comercial, és una cosa que es barreja molt. Sergio Leone estava dins uns paràmetres comercials però quan mires les seves pel·lícules són d'autor.

Jo no faria mai una cosa "comercial" en la que no pogués aportar algo i transmetre el que jo cregui. És un esforç massa gran que no val la pena de fer sinó creus en el teu projecte. Jo no puc fer creure una cosa que no crec.

11. Com definires l'estil de cine o curtsmetratges que has fet? Les teves inspiracions per realitzar-los han sigut...

Vaig tenir entrebancs per debutar per fer curtsmetratges, i directament vaig començar per llargmetratges. Sóc una persona molt curiosa i prenc notes de moltes cosses. Una pel·lícula em surt

d'una imatge, d'un moment...Quan vaig fer "TIC TAC", una pel·lícula per nens, jo volia tornar a ser nena i tornar a mostrar la màgia d'aquesta etapa. Em part totes les pel·lícules son una mica autobiogràfiques. Amb "Souvenir", era per l'època de les Olimpíades, i jo volia representar la visió de la ciutat des de un punt de vista completament diferent al meu. Amb "Iris" volia parlar de la gent que es quedava a la Terra després de que haver perdut familiars en guerres.

En quant a l'estil, m'agrada molt el cinema clàssic, que les pel·lícules tinguin un aire intemporal, proposar jocs a l'espectador, i que siguin maques de veure.

12. Que fa que una dona tingui èxit com a directora de cine?

Que ella mateixa s'ho cregui i sigui capaç d'obrir-se camí amb molta honestedat. Però que tingui èxit o no, no depèn a ella. Depèn de les circumstàncies i situació, no només han de ser bones sinó també oportunes.

Jo quan vaig fer "TIC TAC", a TV3 em van dir que als nens no els hi agradava la màgia, i això va ser un any abans de "Harry Potter". Si ho hagués fet una any després, hauria tingut molt més èxit. L'èxit esta condicionat a la societat que la gent vol.

Saber si aquella pel·lícula tindrà èxit o no és difícil, per exemple una de les millors pel·lícules considerades avui dia és *Ciudadano Kane*, però en el moment de la seva estrena no en va tenir d'èxit...De pel·lícules se'n fan moltes...però poques tiren endavant.

13. Que creus que has guanyat i perdut des de un prisma més personal i com ha dona pel fet de ser directora? Creus que un home director hi pensa igual en aquest aspecte?

Com a dona, jo m'he implicat molt personalment a cada pel·lícula, la persona que dirigeix i la que sóc van molt lligades. Fins i tot, va haver-hi un cas on vaig estrenar una pel·lícula i donar a llum gairebé alhora. Va ser una gran sentiment poder veure aquestes dos obres que havia portat al món juntes. En un principi, per un home això no és així.

14. Sabries dir algun director de cine que d'alguna manera ha volgut reivindicar el personatge femení dins el cine o la indústria?

Almodóvar ha portat molt lluny el personatge femení dins el cinema. Tots els seus personatges, jo no els defendria de la mateixa manera, però esta clar que en aquests moments ser "chica Almodóvar" en el món, vol dir ser dona i tenir un paper protagonista sigui de l'edat que sigui l'actriu. Davant de la pantalla, trobar papers femenins que no siguin secundaris, també es costós. I que es converteixin en referents encara més. És molt difícil que en els models que anem generant, existeixin personatges admirables escrits o pensats per dones.

Un home dirigint una dona projecta les seves fantasies i tòpics moltes vegades. Una dona dirigint una dona crec que es més fàcil que tingui ganes d'enmirallar-se amb dones més potents.

15. Des de directora com has volgut enfocar els personatges femenins dins els teus treballs?

Recordo, que la Teresa Pàmies em va dir: "No has retractat víctimes consolidades, sinó la solidaritat entre les dones, i la seva dignitat".

A mi m'agrada ser dona i que les dones que retrato siguin potents, sensibles, de veritat, no sabia retratar a una nina. Per exemple a "Boom, Boom", recordo que la protagonista, era super guapa i la gran feina era que no estigués guapa a la pel·lícula, que estigués natural.

Més molt més fàcil posar de protagonista a una dona, ja que el món dels homes no el coneixo tant.

16. Creus que a la indústria més comercial els interessa començar a trencar esquemes de la imatge que se l'hi havia donat a la dona fins ara?

No, crec que seguim absolutament igual, i segueixo veient els mateixos tònics a tot arreu. Jo crec que dins de la indústria hi ha gent que està intentant trencar alguns motlles però no és el desig de la indústria. Jo crec que el mal paper que estan fent les televisions que són les finestres de totes les cases, no ajuda gens.

Però tot això, no és una cosa de la indústria, és un tema molt més profund de la societat, i jo crec que només te arreglo amb l'educació a l'escola. Que ja des de petits t'expliquin les coses com són, i creient que sent una dona pots arribar on vulguis.

17. Que t'agradaria canviar DEL teu treball? I que t'agradaria canviar AMB el teu treball?

Cada pel·lícula es fa amb un equip diferent i és converteix en una aventura totalment diferent, no es poden comparar. No val la pena pensar en que canviaries perquè cada experiència és única i que et serveix per evolucionar al següent viatge.

Amb el meu treball m'agradaria reivindicar el paper creatiu de la dona i obrir els ulls a noves generacions de que el món no ens l'han explicat tal i com és.

18. Que vols arribar a transmetre amb el teu treball?

Que a través del cinema menteixo per explicar veritats. Vull transmetre sentiments i emocions.

19. De tots els treball que has realitzat, quin t'agradat més de fer? I perquè?

“Tic Tac” perquè els nens són molt exigents amb la vida, tenen tanta imaginació com els cineastes i tot és possible en un món d'un nen. Acostar-te al món dels nens i retratar-ho de manera que ells ho rebin amb el mateix esperit, va ser una pel·lícula que em va obligar a tornar a ser nena i veure el món a l'alçada d'ells. No era conscient de la responsabilitat que era d'arribar als nens, va ser un rodatge molt maco, perquè tot l'equip es comportaven com nens de nou. Va ser una pel·lícula molt creativa. Crec que és una pel·lícula que alhora vol defensar el dret dels nens com a espectadors, i tractar-los com a espectadors seriosos mereixedors de veure pel·lícules creades per a ells amb un gran treball darrera.

Entrevista a Laura Mañá

1. Perquè hi ha tan poques directores de cine?

Potser perquè fins ara hi han hagut pocs models de dones directores.

2. Vas tenir clar des de d'un principi que arribaries a ser directora de cine? O et veies més en un càrrec inferior a aquest?

Mai vaig pensar que em dedicaria al cinema. Jo vaig estudiar turisme i la meva gran passió sempre ha estat viatjar; però també volia ser actriu i m'agradava escriure. Al final la unió de totes les coses que m'agradaven em vam portar cap a una narrativa visual. Jo sóc directora de cinema però no considero que sigui un càrrec superior a qualsevol altre. Fer una pel·lícula és un treball d'equip on cadascú compleix una tasca diferent.

3. Què et va fer decidir-te per aquesta professió? Quins obstacles et vas trobar durant el camí?

No va ser una decisió. M'agradava escriure. És la única cosa que he fet tota la meva vida. El cinema va ser una altra manera d'explicar històries i una aventura més a dins de la meva vida. Obstacles n'hi han molts perquè fer pel·lícules requereix una inversió de diners important i els productors voles tenir control sobre les decisions creatives i a vegades la lluita per defensar les teves idees és molt dura. A vegades, fins i tot he renunciat a projectes que m'agradaven, perquè no estava d'acord amb el punt de vista del productor i veia que no volíem fer la mateixa pel·lícula.

4. Quin esforç t'has vist obligada a fer, que un home creus que no ha tingut que fer dins aquesta professió?

Jo lluito per protagonistes femenines que no corresponen al cànon estètic imposats pels homes. Dones amb personalitat, no necessàriament guapes i amb la edat que demana el paper. Si ha de tenir 50 anys, doncs que l'actriu els tingui. Aquest és un tema, sempre de conflicte perquè molts productors creuen que ningú no anirà al cinema a veure una pel·lícula protagonitzada per una dona de 50 anys.

5. Vas tenir ajuda per parts d'altres directores dins l'àmbit per arribar fins on ets ara?

No, mai. Tampoc no la vaig demanar. L'univers de cadascú és molt personal.

6. T'ha sigut fàcil trobar feina com a directora?

En aquesta professió mai no tens seguretat. Jo sempre penso que cada pel·lícula serà la última.

7. Us heu sentit imposades a l'hora de realitzar el vostre treball per part d'homes o heu estat lliures de portar a terme les vostres pròpies idees sense gaires jutjaments?

Crec que a les preguntes anteriors ja t'he contestat a això. Sempre hi han imposicions i sempre s'ha de negociar. L'important és tenir criteri per defensar les teves idees. És molt útil aportar exemples d'èxit. Per exemple: Tu vols que el teu protagonista sigui gay i el productor intenta que sigui heterosexual i a més que hi hagi una història d'amor amb una noia guapíssima. I jo, el que faig, és

aportar noms de pel·lícules amb la recaudació de taquilla i els premis que ha guanyat per demostrar que el meu plantejament és possible.

8. Com creus que la posició de directora ha anat evolucionat al llarg dels anys? Creus que ha canviat molt el seu paper dins la indústria cinematogràfica?

Crec que cada vegada hi ha més directores i les noves generacions saben que és un camí “possible”. On encara estem més verds en aquest país és en altres àmbits com: directores de fotografia, compositores de bandes sonores...

9. Sabries dir d'algún personatge femení dins el cine que ha afavorit/desfavorit la reputació de la dona?

Una de les meves pel·lícules favorites és: “*Memòries d'Àfrica*”. Una dona independent en una època on les dones no eren res... i sobretot: un home (Robert Redford) que la recolza perquè creu en ella com a persona. Hi ha una escena preciosa... Quan ella ja està separada del seu marit i està amb el Robert Redford, l'exmarit, va a veure-la per demanar-li diners i es troba amb el Robert Redford i li diu: “Podries haver demanat permís” i el Robert Redford diu: “Ja ho vaig fer... i ella me'l va donar”... Per a fer un món equilibrat ha de canviar la mentalitat de molts homes... li diu el Robert Redford.

10. Et sents més atreta a dirigir històries que podrien convertir-se en un film comercial o més ve un film d'autor? Perquè?

Jo sóc fidel a les històries que tinc ganes d'explicar i m'agradaria molt que les meves pel·lícules fossin molt comercials; però malauradament, el que m'interessen, entra a dins del “cinema d'autor”. M'encanta que hi hagi varietat.

11. Com definires l'estil de cine o curtmetratges que has fet? Les teves inspiracions per realitzar-los han sigut...

Crec que he fet pel·lícules valentes. He tractat temes que no eren obvis. La veritat és que em podria haver anat molt malament, perquè la meva primera pel·lícula: “*Sexo por compasión*” era molt arriscada i això va fer que tingués tanta repercussió; però podria haver-me passat el contrari i no hauria tornat a fer una altre pel·lícula. Les circumstàncies ajuden i l'èxit és una loteria.

12. Que fa que una dona tingui èxit com a directora de cine?

Suposo que home o dona, ha de fer bones pel·lícules. El que s'han de trencar són els estereotips. Per a això la Kathryn Bigelow (“*The hurt locker*”) va ser tan important com a referent, quan va guanyar 6 oscars amb una pel·lícula de guerra (un món, suposadament controlat pels homes).

13. Que creus que has guanyat i perdut des d'un prisma més personal i com ha dona pel fet de ser directora? Creus que un home director hi pensa igual en aquest aspecte?

Jo he aconseguit un equilibre ideal entre la meva vida personal i la meva professió. Quan els meus fills eren petits vam marxar durant mesos a l'Argentina on vaig rodar dues pel·lícules i va ser una aventura familiar meravellosa. Quan van començar l'escola, vaig renunciar a

dirigir fora perquè volia criar els meus fills; però vaig poder dirigir a Barcelona. Per a mi, la meua vida personal ha estat el més important.

No vull parlar del punt de vista de tots els homes perquè hi haurà de tot; però, en general, crec que al homes directors els hi costa menys, marxar fora durant mesos per a rodar una pel·lícula.

14. Sabries dir algún director de cine que d'alguna manera ha volgut reivindicar el personatge femení dins el cine o la indústria?

El Vicente Aranda, sempre va tenir personatges femenins forts i atractius. En canvi, és a Pedro Almodòvar a qui es considera com al “director que estima a les dones”, quan, jo crec, que és tot el contrari. Els seus personatges femenins sempre són histèrics. Jo em vaig enfadar moltíssim quan a la pel·lícula de « *Hable con ella* » es va parlar d'una història d'amor; quan la realitat és que és la història d'una violació. Un infermer que viola a una dona que està en coma... Increïble!!!

15. Des de directora com has volgut enfocar els personatges femenins dins els teus treballs?

Com el que són i es mereixen. Dones amb coses a dir.

16. Creus que a la indústria més comercial els interessa començar a trencar esquemes de la imatge que se l'hi havia donat a la dona fins ara?

Creo que sí. De fet, un fenomen interessant és que, cada vegada més, hi han protagonistes femenines a les pel·lícules d'aventures. S'han adonat que el públic femení és un gran filó. Prova d'això són les sagues de: “Els jocs de la fam” o “Divergente”, o “Lara Craft”.

17. Que t'agradaria canviar DEL teu treball? I que t'agradaria canviar AMB el teu treball?

Ufff...és complicat. De fet, la única cosa que desitjo és continuar fent les pel·lícules que m'agraden i trobar bones històries per escriure. Aquesta feina és un aprenentatge constant.

18. Que vols arribar a transmetre amb el teu treball?

M'agrada senzillament que la gent surti bé del cinema. No hi ha res més maco que quan la gent et diu que s'ho passat bé. Que surten contents. Jo intento ser molt positiva i això es transmet. També intento fer pel·lícules de dones per recordar que hi han moltes dones que van canviar aquest país i que la història ha oblidat pel simple fet de ser dones. Per això s'hauria d'implicar a molta gent. Que passin les pel·lícules de “Clara Campoamor” o de “Concepción Arenal” a les escoles. Que les noies sàpiguen que poden arribar on vulguin.

19. De tots els treball que has realitzat, quin t'agrada més de fer? I perquè?

Cada pel·lícula és un fill i és difícil escollir quin t'agrada més. Tots són diferents. La meua primera pel·lícula és la que m'ha donat més satisfacció però, la tercera: “*Morir en San Hilario*”, no va funcionar gens i, crec que és la que més m'agrada. Potser és la que recull millor el meu món interior... però, de totes les feines que he fet, hi ha una a la que tinc especial carinyo. És un curtmetratge que es diu: “*A+B+C*”. El vaig rodar al Moçambic i tracta sobre la importància de l'educació de les dones. Aquesta petita pel·lícula recull la meua postura davant l'empoderament de les dones. Les dones seran lliures quan tinguin accés a l'educació... cosa que no interessa a molts homes.

Entrevista a Judith Colell

1. Perquè hi ha tan poques directores de cine?

La veritat no sé perquè n'hi han tant poques. A les classes que jo faig a la universitat la majoria d'alumnes que tinc són dones. Però després les que ens posem a dirigir o produir no arribem al 15%. La direcció és una professió directiva que les dones potser no es plantegen en el seu subconscient o també hi ha una qüestió de que els mitjans de comunicació donen més visualització al homes que no pas les dones, no crec que això últim sigui una qüestió a propòsit però passa. A l'hora de donar les subvencions econòmiques no es reparteixen de forma paritària, donat 50% a homes i 50% a dones.

Tot i així, això crec que és una situació global. Quantes rectores o directores d'empreses hi han? Perquè una empresa ha de pagar menys a una dona que un home? Amb això queda reflectit, que ens queda molta, molta feina per endavant...

2. Vas tenir clar des de d'un principi que arribaries a ser directora de cine? O et veies més en un càrrec inferior a aquest?

Sóc molt tossuda i ambiciosa, jo sabia que volia ser directora de cinema i en cap moment em vaig plantejar un altre cosa. Vaig estudiar Història de l'art perquè alhores no hi havia una carrera de Comunicació Audiovisual, ni l'ESCAC. Per arribar fins aquesta posició vaig haver de treballar de tot, començant d'auxiliar portant cafès dins els rodatges, després d'script, d'ajudant de direcció, de seguida vaig començar a fer curtmetratges, però jo no em planejava mai a dedicar-me a un càrrec inferior.

3. Què et va fer decidir-te per aquesta professió? Quins obstacles et vas trobar durant el camí?

Des de petita ja ho deia, al principi deia que volia ser actriu perquè m'agradava molt el cinema i el paper del director no el coneixia. Però després vaig descobrir que hi havia algú darrera la càmera que era qui explicava les històries i em va semblar molt més interessant.

No m'he trobat gaires obstacles, jo crec que els obstacles moltes vegades som nosaltres mateixos. Però crec que bàsicament el obstacles que m'he pogut trobar són els mateixos que els de qualsevol persona que es dediqui al cinema, és complicat perquè hi ha poca feina, poques ajudes, poques eines de finançament, els mateixos obstacles per tothom...

4. Quin esforç t'has vist obligada a fer, que un home creus que no ha tingut que fer dins aquesta professió?

Jo no vaig voler renunciar mai a tenir una família, ni fills, ni a portar la meua casa, tot això va implicar l'esforç de la doble feina. Es una feina que fem totes les dones, a part de la nostra feina diària hem de fer la feina de casa, tot i que tinguem un marit que ens ajudi molt. Però es això, els homes ajuden però el tema d'organització de la casa i família l'acabem portant les dones.

5. Vas tenir ajuda per parts d'altres directores dins l'àmbit per arribar fins on ets ara?

No necessàriament, vaig tenir ajuda de directors i directores. No crec que sigui una qüestió de gènere. He tingut ajuda de molta gent per arribar fins on estic ara, però no necessàriament de directores.

6. T'ha sigut fàcil trobar feina com a directora?

Sí, la veritat és que he tingut bastant sort. No crec que hagués pogut viure d'això o potser sí, però amb un nivell de vida més baix del que tinc ara. A part, jo sempre he donat classes a la Universitat, i és una cosa que m'agrada molt, trobo que estic ajudant a desenvolupar les noves generacions de cineastes i gent que es dedicarà a l'audiovisual.

Però per exercir de directora, no he tingut gaires dificultats ja que tinc contacte amb productors que han volgut treballar amb mi i això ha fet que finançar les meves pel·lícules fòs relativament fàcil o bé m'han encarregat coses amb lo qual, realment sempre he tingut força feina. El que passa es que jo aquesta feina l'he compartida amb el fet de l'ensenyament sobretot, però que això ha sigut una cosa voluntària, no pas perquè no hagi tingut feina com a directora. Considero que he tingut molta sort, evidentment el prestigi és una cosa que tu t'ho treballes, pel fet de guanyar premis, anar a festivals...però té molt a veure amb una feina ben feta. Però també hi ha gent que fa una feina espectacular i no té aquest reconeixement, i hi ha que obté molt més reconeixement per la mateixa feina. O sigui que jo crec que tot té a veure en ser bó i alhora tenir sort.

7. Us heu sentit imposades a l'hora de realitzar el vostre treball per part d'homes o heu estat lliures de portar a terme les vostres pròpies idees sense gaires jutjaments?

Jo en el meu cas, mai m'he trobat amb homes que em tallessin les ales. Potser ara quan reclamem que hi hagi una sèrie de mesures per compensar a les dones (un 50% i 50%), ara es quan ens trobem més traves per part dels homes, perquè ells ens diuen que no és just que tinguem més facilitats pel fet de ser dones, però la qüestió es que hi hagi un 14% de dones directores tampoc és just.

8. Com creus que la posició de directora ha anat evolucionat al llarg dels anys? Creus que ha canviat molt el seu paper dins la indústria cinematogràfica?

No, crec que encara estem lluitant molt. Evidentment, sí que ha anat canviant, perquè abans al cinema no existien dones i si existien les tapaven, però això ha passat en tota la història de l'art. Si que hem anat guanyant coses, ara no hi han impediments perquè una dona pugui ser directora de cine, però em pregunto perquè les dones no accedim a les pel·lícules de gran pressupost. Aquest any per exemple, Maren Ade directora de la pel·lícula "Toni Erdmann" ha sigut la primera dona directora en guanyar el premi a la millor pel·lícula del European Film Awards i el premi FIPRESCI (premi que és donat segons la crítica). Que això no hagi passat fins el 2016 vol dir que alguna cosa està funcionant malament. És evident que em guanyat coses però encara ens queda molt camí per endavant.

9. Sabries dir d'algún personatge femení dins el cine que ha afavorit/desfavorit la reputació de la dona?

Que hagi afavorit, totes aquestes directores de cine meravelloses; Maren Ade, Kathryn Bigelow (guanyadora del premi Òscar de l'Acadèmia), Isabel Coixet, Íciar Bollaín...Quan hi han bones directores que logren arribar a llocs difícils es algo que ens afavoreix a totes.

10. Et sents més atreta a dirigir històries que podrien convertir-se en un film comercial o més ve un film d'autor? Perquè?

Malauradament em sento més atreta al cinema d'autor, i dic malauradament perquè m'encantaria tenir les ganes de fer cinema comercial bàsicament perquè seria més fàcil accedir a pressupostos més alts i dirigir més pel·lícules. Però a mi, com a espectadora i directora m'interessa més el cinema d'autor. Tot i així, valoro molt les dones i homes que aconsegueixen juntar les dues coses; és a dir fer un cine molt autoral i que alhora tingui èxit comercial, però és força estrany trobar-ne algun cas. Per exemple, l'Almodovar o la Isabel Coixet fan un cinema molt autoral i personal i alhora han aconseguit que els espectadors vagin a veure les seves pel·lícules, això ho trobo ideal.

11. Com definires l'estil de cine o curtmetratges que has fet? Les teves inspiracions per realitzar-los han sigut...

Cinema molt autoral, amb històries molt intimistes centrades amb l'interior del personatge i en el treball dels actors. Intento afegir-hi trets socials per intentar canviar coses.

Com a inspiracions: Ingmar Bergman, Carl Theodor Dreyer, Lars von Trier, Germans Dardenne, Cristian Mungiu.

12. Que fa que una dona tingui èxit com a directora de cine?

Doncs igual que un home, fer bones pel·lícules que arribin als espectadors o a events culturals com festivals, sobretot fer bon cinema, tenir un estil propi amb una mirada pròpia sobre el que vols explicar i treballar molt.

13. Que creus que has guanyat i perdut des de un prisma més personal i com ha dona pel fet de ser directora? Creus que un home director hi pensa igual en aquest aspecte?

Jo he intentat no perdre res, tinc dos fills, un marit, una casa, una feina estable...però potser he perdut una mica de salut perquè realment el sobresforç que he estat fent tots aquest anys i la quantitat de feina que he tingut, crec que acabarà pesant sobre les meves esquenes, tot i què espero que no sigui així.

Un home, no crec que es plantegi tot això, aviam sempre hi han excepcions però jo crec que ells estan educats d'una manera que el fet familiar i de la vida personal està en un segon terme, perquè ells saben que les dones estarem "més al tanto" de tot això, i això ja és més una qüestió cultural que hauríem d'anar canviant mica en mica.

14. Sabries dir algún director de cine que d'alguna manera ha volgut reivindicar el personatge femení dins el cine o la indústria?

No se'm acudeix ningú. Crec que si es fes una pel·lícula reivindicativa poca gent l'aniria a veure. Sí, hi ha un cinema feminista, però jo el desconec.

15. Des de directora com has volgut enfocar els personatges femenins dins els teus treballs?

Mai m'ho plantejo gaire, però si que m'he adonat que normalment els meus personatges protagonistes són dones i parlo d'elles, perquè es clar parlo des de el meu punt de vista.

16. Creus que a la indústria més comercial els interessa començar a trencar esquemes de la imatge que se l'hi havia donat a la dona fins ara?

No, per res. La indústria comercial el que pensa és en fer diners i no tenen cap interès en trencar esquemes de la dona. Si ho fan es perquè de mica en mica anem aconseguint petites victòries però no crec que hi hagi cap intencionalitat per part de la indústria comercial. Per exemple, *Merlí* mateix, és una sèrie molt masculina, els personatges importants i amb més força són masculins, i els personatges femenins si els analitzem són un desastre i tractades de manera superficial.

17. Que t'agradaria canviar DEL teu treball? I que t'agradaria canviar AMB el teu treball?

Amb el meu treball m'agradaria canviar coses del món, amb *Elisa K* (pel·lícula que tracta sobre l'abús de menors) volia cridar l'atenció al públic sobre aquest tema i que sigui una cosa que cada vegada es toleri menys. M'agrada fer cinema per canviar coses, i ajudar a la figura de la dona a evolucionar.

I del meu treball el que m'agradaria canviar és tenir més temps per treballar i poder tenir una constància en escriure el guions...

18. Que vols arribar a transmetre amb el teu treball?

Penso que el cinema és una eina molt important per canviar coses en la societat i fer petites denúncies.

19. De tots els treball que has realitzat, quin t'agradat més de fer? I perquè?

"*Elisa K*" i "*53 dies d'hivern*". Dels dos projectes m'hi sento molt orgullosa, la primera pel·lícula d'aquestes dues ens ha donat molt prestigi i la segona és una pel·lícula que a mi m'agrada molt tot i que penso que hauria d'haver sigut una pel·lícula amb més recorregut.

Entrevista a Belén Funes

1. Per què hi ha tan poques directores de cine?

Pues creo que hay menos mujeres directoras que hombres directores porque históricamente este oficio ha sido un oficio del que se ha hablado en masculino. Las mujeres siempre han quedado relegadas a ser actrices (si eran guapas y esbeltas) o ha llevar a cabo trabajos como script o continuista. Las mujeres históricamente siempre han ocupado puestos de trabajos supeditados al hombre. En cambio, los hombres, siempre han llevado a cabo tareas de poder dónde se tenían que tomar decisiones importantes. Con el tiempo esto ha ido cambiando pero si que es cierto que las tradiciones son las tradiciones. Y que tradicionalmente los que han dirigido las películas a lo largo de la historia del cine han sido los hombres, no las mujeres. Ahora ha llegado el momento de reivindicar lo que desde siempre ha sido de ellos pero costará un tiempo llegar a la igualdad. Es algo en lo que se está trabajando.

2. Vas tenir clar des de d'un principi que arribaries a ser directora de cine? O et veies més en un càrrec inferior a aquest?

No siempre he tenido claro ni que quería ser directora ni mucho menos que llegaría a dirigir. Cuando empecé a estudiar valoré otras opciones aparte del cine: pensé en ser periodista y también en ser abogada. De todas formas, lo que nunca pensé es en quedarme con un cargo inferior al que yo quisiera tener porque no es así cómo me educaron. Mis padre criaron a sus hijos diciéndoles que podían hacer lo que quisieran, fueran hombres o mujeres, directores de cine o bomberos. Daba igual, ellos pensaban que llegaríamos a conseguir lo que nos propusiéramos sin darle importancia a lo que somos.

3. Què et va fer decidir-te per aquesta professió? Quins obstacles et vas trobar durant el camí?

Me decidí a estudiar dirección porque era algo que me permitía crear. Yo nunca he sido buena ni en plástica ni en dibujo técnico, ni en escultura, ni en cualquier disciplina que tuviera que ver con lo artístico. El cine me permitía llevar a cabo un trabajo creativo que yo podía asumir. Es cómo la fotografía, sólo debes saber dónde poner el ojo para tener una buena foto. No hay necesidad de que sean buen dibujante. De estudiar cine me gustaba el hecho de que era una carrera enfocada a utilizar la imagen y el sonido para explicar historias y yo tenía ganas de explicar muchas cosas. Así que me lancé. Durante el camino el obstáculo más fuerte que te encuentras eres tú mismo y tus inseguridades. Hacer cine es trabajar con la creación y eso siempre te enfrenta a tus miedos. Tienes que estar seguro de que lo quieres hacer porque en cierta forma tienes que superarte a ti mismo para poder hacer cosas que de verdad expliquen algo y conecten con el público.

4. Quin esforços t'has vist obligada a fer, que un home creus que no ha tingut que fer dins aquesta professió?

Sinceramente, ninguno. Seguramente sería esta entrevista más guay si te dijera que yo he tenido que vencer barreras que un hombre ha pasado por alto pero no ha sido así. Mi generación (tanto hombres cómo mujeres) son una generación que lo ha tenido muy difícil y que han tenido que luchar por las cosas, así que creo que vamos todos en el mismo barco. Ese es mi testimonio, seguramente haya mujeres que tengan otro distinto. Podemos entrar en el mundo de los micromachismos y ahí sí que podemos empezar a discutir más cosas. El micromachismo está

presente en la vida cotidiana y por contagio, en la vida laboral. Cuando eres mujer a veces te ves sometida a pequeños gestos (absolutamente normalizados) que denotan que todavía el sexo masculino ejerce un poder de subyugación frente al femenino. Eso es un hecho, te lo encuentras por todos sitios. Por ejemplo: una realizadora de publicidad sirve para hacer anuncios de bebés y un realizador hombre sirve para rodar las campañas de Nike. Esas son batallas que todavía están por ganar.

5. Vas tenir ajuda per parts d'altres directores dins l'àmbit per arribar fins on ets ara?

Sí, sin duda. Yo cuento con la ayuda de Isabel Coixet por ejemplo, que produjo mi primer corto y con la que he trabajado en varias ocasiones. Ella es muy feminista y entiende que las mujeres merecen tener su lugar en el mundo. Y eso le honra. Porque hay pocas mujeres que hayan llegado tan lejos en la industria como ella y puede ser un gran referente para aquellas que quieran dedicarse a esto.

6. T'ha sigut fàcil trobar feina com a directora?

No, pero a nadie le resulta fácil ser director. Ni directora. Es un camino largo y angosto, dónde pierdes muchas cosas por el camino. Pero hay que seguir.

7. Us heu sentit imposades a l'hora de realitzar el vostre treball per part d'homes o heu estat lliures de portar a terme les vostres pròpies idees sense gaires jutjaments?

Por suerte para mi, yo siempre he hecho un poco lo que he querido. En este mundo (cómo en todos) existen los mediocres. Los mediocres son capaces de expresar sus opiniones sin ni siquiera haberles dado una vuelta o haberlas pensado un poco antes de decirlas. Da igual si eres mujer o eres hombre. A mi ningún hombre me ha dicho lo que tengo que hacer. Si me lo hubiera dicho, por supuesto, no le hubiera hecho caso.

8. Com creus que la posició de directora ha anat evolucionat al llarg dels anys? Creus que ha canviat molt el seu paper dins la indústria cinematogràfica?

Alice Guy fue la primera mujer en hacer una película dentro del denominado cine narrativo. En ese nuevo tipo de cine surgido por el año 1896 era un cine que dejaba de lado la contemplación que habían inaugurado los hermanos Lumière y explicaba una historia. Alice hizo así su primera película y la llamó "Le Fee aux Choux". Por lo tanto, era una pionera. Esta mujer que inventó algo tan nuevo y tan novedoso ha sido ninguneada por la historia y por los historiadores (en su mayoría, hombres). No se puede entender el feminismo sin entender también que a lo largo de la historia los hombres han querido taponar las ambiciones creativas de las mujeres (no solo en el cine, también en otros campos como la ciencia). Pero lo interesante es ver cómo directoras de cines, guionistas, directoras de fotografía y etc... han ido colándose en las producciones audiovisuales y en la industria. El papel de la mujer directora se ha ido abriendo paso y reivindicándose cómo un ser autónomo que piensa por sí sólo y que tiene una visión crítica con respecto a lo que sucede a su alrededor. Eso ha costado mucho pero cada vez estaremos más cerca.

9. Sabries dir d'algún personatge femení dins el cine que ha afavorit/desfavorit la reputació de la dona?

Creo que hay más personajes femeninos poco interesantes que inspiradores. Piensa por ejemplo en películas de actualidad cómo podría ser "Escuadrón Suicida". Escuadrón Suicida aparte de ser

dramáticamente vomitiva, es machista. Las mujeres ocupan en esta película un lugar residual y para ellas solo se reserva el derecho de salir en bikini o comprando bolsos. Les dan palmaditas en el culo y les lanzan comentarios del tipo “¿Conducir tú? Ni de coña!” El personaje al que Margot Robbie interpreta (Harley Quinn) es mostrado semidesnudo a la mínima de cambio. Es un personaje plano, soez e inocente que lo único que quiere es que el Joker le corresponda con su amor, ser madre y ama de casa. ¿Y a qué puede deberse este dibujo simplista de la mujer? Posiblemente a que el guionista y el director sean hombres conformados con dibujar personajes tópicos y planos con los que ninguna de nosotras nos vamos a ver jamás identificadas.

10. Et sents més atreta a dirigir històries que podrien convertir-se en un film comercial o més ve un film d'autor? Perquè?

Me siento más cómoda dentro del cine de autor porque me permite explicar historias que a mi misma me suceden o que le pasan a personas que están a mi alrededor. Creo que con el cine de autor te puedes enfrentar a las historias de forma más directa y honesta porque no es necesario que la película guste a todo el mundo. Hay menos presión.

11. Com defines l'estil de cine o curtmetratges que has fet? Les teves inspiracions per realitzar-los han sigut...

Pues yo lo definiría como cine de autor de corte social. Mis inspiraciones son casi siempre las mismas: los hermanos Dardenne, Andrea Arnold, Jacques Audiard, Éric Rohmer y Abbas Kiarostami.

12. Que fa que una dona tingui èxit com a directora de cine?

Depende de lo que tú entiendas por éxito. Si el éxito se mide en recaudación lo que una mujer necesita hacer es una película taquillera. Y en ese caso, es tan capaz de hacerla cómo un hombre. Si él éxito lo medimos en calidad, lo que tiene que hacer una mujer es hacer una buena película, igual que un hombre. No hay que pensar que el público elige las películas que va a ver dependiendo de si las dirige un hombre o una mujer.

13. Que creus que has guanyat i perdut des de un prisma més personal i com ha dona pel fet de ser directora? Creus que un home director hi pensa igual en aquest aspecte?

Desde el punto de vista personal, el hecho de ser directora está condicionando mi maternidad y postergándola en el tiempo. No podría tener un hijo ahora mismo aunque quisiera porque hay proyectos encima de la mesa que no quiero rechazar y que sé que no son compatibles con un bebé. En el caso de los hombres todo esto no existe, ellos siempre son libres de hacer lo que quieran y de desarrollar su creatividad. En cuanto a qué he ganado: todo. He podido ser quién quiero ser y hacer lo que quiero hacer.

14. Sabries dir algun director de cine que d'alguna manera ha volgut reivindicar el personatge femení dins el cine o la indústria?

Sí claro. John Cassavetes. Director y guionista de “Una mujer bajo la influencia” que narra la historia de Mabel, una mujer ama de casa, de clase media-baja que no consigue adaptarse a las normas sociales aunque intente ser esa madre perfecta que todo el mundo quiere ver. Cassavetes durante toda su carrera, lo que intentó fue plasmar en sus películas la esencia de la mujer no sólo contando sus virtudes, sino también todos sus fallos e inestabilidades.

15. Des de directora com has volgut enfocar els personatges femenins dins els teus treballs?

Pues siempre he querido plantear personajes femeninos fuertes, cabezones, independientes con sus taras y sus aciertos. No me gusta la idea de hacer películas acerca de mujeres perfectas, no me parece interesante.

16. Creus que a la indústria més comercial els interessa començar a trencar esquemes de la imatge que se l'hi havia donat a la dona fins ara?

La industria no tiene ningún interés en la mujer, directamente. Pocas películas hay en cartelera con protagonistas que sean mujeres de 50 años, por no decir ninguna. No existe la intención de sacar a la mujer del personaje de “amante de” o “chica guapa y simpática” que históricamente se le ha otorgado. A la industria lo que le preocupa es vender entradas, no reivindicar el personaje de la mujer y mucho menos romper esquemas. Si eres directora, todavía lo tienes peor porque tu futuro depende de que un señor con traje y puro decida darte trabajo y esa es una barrera muy difícil de romper. Decía Stacey Smith: “Según un estudio sobre la diversidad de género entre los cineastas, los productores siempre tenderán a contratar directores con los que se identifiquen y se sientan cómodos: los hombres blancos prefieren encargar la dirección de una película a otros hombres blancos”.

17. Que t'agradaria canviar DEL teu treball? I que t'agradaria canviar AMB el teu treball?

De mi trabajo no tengo muy claro que me gustaría cambiar pero sí que me gustaría que fuera más libre de lo que ha sido hasta ahora, sin preocuparme por si la a la gente le gustará o no. Sinceramente, hacemos películas. Y las películas pueden hacer poco por el mundo. No somos médicos, no somos cooperantes internacionales... así que nuestro margen de maniobra para hacer una labor social es muy limitado. Aún así confío en que las películas puedan mostrarle a la sociedad parcelas de la realidad desconocidas habitadas por personas reales con problemáticas diarias.

18. Que vols arribar a transmetre amb el teu treball?

Todas las historias que escribo hablan de personajes que a lo largo de la trama se van deconstruyendo. Me gusta hablar de personajes aparentemente fuertes que se van cayendo a trozos a lo largo de la historia hasta que finalmente aceptan su realidad. Me gustaría transmitir al público la belleza que reside en la imperfección y en lo cotidiano.

19. De tots els treball que has realitzat, quin t'agradat més de fer? I perquè?

Yo no he realizado muchas cosas, pero *Sara a la Fuga* me ha dado muchas alegrías. Me gustó la experiencia de rodarlo porque la actriz protagonista no era actriz y tenía que enfrentarme a ella reformulando el lenguaje que utilizo normalmente con los actores. Fue una experiencia muy gratificante y con la que aprendí mucho.

Entrevista a Marta Verheyen

1. Per què hi ha tan poques directores de cine?

Jo crec que sí que n'hi ha moltes, però dins d'altres circuits de cinema més independent o d'autor. El que hi ha són poques directores de cinema comercial.

2. Vas tenir clar des d'un principi que arribaries a ser directora de cine? O et veies més en un càrrec inferior a aquest?

No tenia clar que volia ser directora de cinema, ni ho tinc clar ara (tot i haver codirigit una pel·lícula). Tampoc em visualitzava en cap càrrec concret. Cal dir que jo no considero cap càrrec inferior a l'altre, és a dir, és igual d'important la figura de la directora que la de la directora d'art o de fotografia. Per mi el cinema és un treball en equip, on la feina s'ha de compartir i sentir entre tothom.

3. Què va fer decidir-te per aquesta professió? Quins obstacles et vas trobar durant el camí?

Encara no considero que la meva professió sigui la de "directora de cinema". Crec que encara em queda molt per aprendre i estic en continua recerca del que m'agradaria acabar fent com a professió. Tampoc tinc clar si dirigiré més pel·lícules. Sí que puc assegurar que m'agradaria dedicar-me al cinema, de la manera que més còmode em senti. En el nostre cas, dirigint *Les amigues de l'Àgata*, no vam tenir cap mena d'impediment. En fer-ho durant el nostre últim any acadèmic, disposàvem del temps i l'espai que necessitàvem per anar creant la pel·lícula, aprendre, equivocar-nos, rectificar...

4. Quins esforços t'has vist obligada a fer, que un home creus que no ha hagut que fer dins aquesta professió?

Cap.

5. Vas tenir ajuda per parts d'altres directores dins l'àmbit per arribar fins on ets ara?

No.

6. T'ha sigut fàcil trobar feina com a directora?

En el meu cas, jo no he buscat cap productor o productora perquè ens produeixi el film, sinó que primer hem fet la pel·lícula, tal com nosaltres volíem i després la productora ens ha contactat.

7. Us heu sentit imposades a l'hora de realitzar el vostre treball per part d'homes o heu estat lliures de portar a terme les vostres pròpies idees sense gaires jutjaments?

Ens hem sentit lliures en tot moment de fer la pel·lícula que nosaltres volíem.

8. Com creus que la posició de directora ha anat evolucionat al llarg dels anys? Creus que ha canviat molt el seu paper dins la indústria cinematogràfica?

El que ha canviat és la visibilitat que per fi se'ls està donant. Des dels inicis hi ha hagut dones en tots els departaments necessaris per fer una pel·lícula.

9. Sabries dir d'algun personatge femení dins el cine que ha afavorit/desfavorit la reputació de la dona?

Per mi una de les meves actrius preferides i que justament encarnava uns personatges femenins forts, intel·ligents, irònics i sensuals és Katherine Hepburn.

10. Et sents més atreta a dirigir històries que podrien convertir-se en un film comercial o més ve un film d'autor? Per què?

Em sento més còmode fent un cinema més senzill i pròxim a les meves vivències.

11. Com defines l'estil de cine o curtmetratges que has fet? Les teves inspiracions per realitzar-los han sigut...

Es tracta d'un cinema realista i naturalista, on moltes vegades es barreja la ficció i la realitat. Directors i directores que m'inspiren són John Cassavetes, Chantal Akerman, Philippe Garrel, Agnès Varda, Marie Menken, Jonas Mekas...

12. Que fa que una dona tingui èxit com a directora de cine?

Per mi, que la pel·lícula sigui bona.

13. Que creus que has guanyat i perdut des de un prisma més personal i com ha dona pel fet de ser directora? Creus que un home director hi pensa igual en aquest aspecte?

Crec que cada persona, no importa el gènere, ho viu a la seva manera. En el meu cas, he après moltíssim sobre mi mateixa pel fet d'exposar-me davant de tanta gent. També he guanyat confiança en mi mateixa.

14. Sabries dir algun director de cine que d'alguna manera ha volgut reivindicar el personatge femení dins el cine o la indústria?

Chantal Akerman o John Cassavetes.

15. Des de directora com has volgut enfocar els personatges femenins dins els teus treballs?

A *Les amigues de l'Àgata* hem construït els personatges basant-nos en les nostres pròpies amigues. Volíem que fossin molt creïbles. Són noies normals amb els seus defectes i virtuts propis de l'edat. I en cap moment les jutgem.

16. Creus que a la indústria més comercial els interessa començar a trencar esquemes de la imatge que se l'hi havia donat a la dona fins ara?

Jo crec que sí i ja s'estan trencant.

17. Que t'agradaria canviar DEL teu treball? I que t'agradaria canviar AMB el teu treball?

Si em deixessin tornar enrere, faria la pel·lícula exactament de la mateixa manera. M'agradaria que amb pel·lícules com la nostra els espectadors s'acostumessin a veure un altre tipus de cinema, més enllà del comercial.

18. Que vols arribar a transmetre amb el teu treball?

No ho sé encara. Suposo que dependrà amb cada pel·lícula o feina que faci.

19. De tots els treball que has realitzat, quin t'ha agradat més de fer? I perquè?

De moment, només he co-realitzat una pel·lícula i ha sigut una experiència molt enriquidora per mi. He après moltíssim de tots els processos.

Entrevista a Alba Cros

1. Per què hi ha tan poques directores de cine?

Venim d'una societat, on el paper de la dona mai s'ha considerat. Ha estat en un segon nivell, la història fins ara escrita per homes no ha deixat espai a la població femenina. No es no n'hi hagin de directores però no es visibilitzen tant, aquestes es trobem més en cinema experimental que es pot dur a terme amb pocs recursos que no tant en el comercial, on es troben el diners.

El cine comercial es controlat per homes que es miren el melic (no volen incloure i trobar pluralitat; no només no es que hi hagin dones, però no hi han directors negres...). L'home blanc, els rols i papers que se'ns han integrat des de petits són els que trobem com a "normals". T'autoanules perquè creus que no ets capaç de trencar aquests rols que ja s'han donat, i quan ho intentes t'acabes trobant amb el sostre de vidre (sostre que creus que no hi es perquè es de vidre i no el veus, però quan escales dins una jerarquia hi ha un punt que no pots sobrepassar).

2. Vas tenir clar des de d'un principi que arribaries a ser directora de cine? O et veies més en un càrrec inferior a aquest?

Jo m'hi he acabat trobant, volia ser periodista, treballava en diaris, i em van dir que estudies comunicació audiovisual perquè m'aniria millor. També m'agradava molt la fotografia. Quan vaig començar la carrera a la Pompeu vaig començar a descobrir el cinema que fins ara no en sabia gaire. A segon de carrera vaig anar a un rodatge de l'ESCAC, i vaig començar en l'àmbit de vestuari, més tard a l'equip d'art, i després càmera. Vaig estar rodant amb els de l'escac tres anys, mentres feia la carrera. I des de aquell moment vaig entrar en el tema de rodatge i no vaig sortir-ne mai més. En un principi anava més cap al tema de direcció de fotografia perquè m'encanta la fotografia però ara em ve més de gust dirigir perquè sento que tinc històries a explicar.

Quan vaig estar dins l'equip de càmera, que es un àmbit molt masculí ja que s'han d'aguantar pesos. Hi ha com una jerarquia, jo volia ser directora de fotografia i em vaig quedar més d'auxiliar de càmera (que també m'agrada molt), però a la llarga me'n vaig adonar que jo mateix em vaig posar com aquesta pròpia barrera perquè em sentia incapàs de ser operadora de càmera, foquista, o directora de foto perquè hi ha la pressió que tothom et mira com si fossis massa dèbil per aquest treball.

Ara jo em considero més com a realitzadora o cineasta, ja que tot ho acabo fent jo.

3. Què et va fer decidir-te per aquesta professió? Quins obstacles et vas trobar durant el camí?

Va ser a partir de la pel·lícula, vaig trobar que realitzar-les era algo que m'atreia i que volia crear històries en les que em pugues sentir identificada.

En quant als obstacles, considero que sóc una persona molt tossuda i els obstacles els veig com coses que haig de lluitar i processar. Però fins el moment haig de dir que no m'he trobat cap obstacle, ja que els projectes que faig no depenen dels treballs que em donin sinó que creo a partir del que dispo. Ara per exemple sóc freelance i depenent del que treballi així vaig vivint. Economicament vaig sobrevivint i sóc auto-suficient. Abans treballa en una empresa amb un sou fix, un horari fixe, però també em vaig adonar de que no em feia tant feliç. Ara tinc menys diners, però sóc més feliç.

4. Quin esforç t'has vist obligada a fer, que un home creus que no ha tingut que fer dins aquesta professió?

Al principi tots et veuen una mica incapaç i has de fer un esforç per demostrar que tu ho vals i estàs allà per un motiu. És com que has d'estar justificant cada pas que prens i per quin motiu, i perquè una dona ha d'explicar una història. Quan en canvi els homes no són tant qüestionats, poden fer una pel·lícula absurda i la gent ho acceptarà, però en canvi s'hi la realitza una dona se li qüestionarà. Amb els homes la gent no es planteja si el que estan explicant esta bé o malament però en canvi crec que a una dona tothom li preguntarà els motius i justificants del treball que ha fet, es com un pack que et ve amb el treball. A totes les entrevistes que hem fet sempre hi havia un 20% dirigit a preguntes sobre la indústria de les dones. En canvi a un home no se li pregunta res d'això, no només de les dones sinó dels homes també. Per això ara ens tornem més crítiques amb ells i creiem que ells també han de revisar el seu treball. Nosaltres hem de guanyar espai que ells ens han de cedir també.

5. Vas tenir ajuda per parts d'altres directores dins l'àmbit per arribar fins on ets ara?

Més o menys, sóc partidària de crear xarxa i comunitat, crec que és bò que entre totes ens creem els nostre espai. No he rebut ajudes directes, però indirectes sí. Admiro totes les directores d'aquí i intento estar en contacte amb elles. Entre totes ens donem ànims.

L'Elena Trapé per exemple em va animar a deixar la feina i llançar-me a seguir els meus desitjos. I sempre ajudar-nos entre nosaltres i no pas competir, amb "*Les amigues d'Àgata*" sinó hagués sigut per les quatre, una sola no hauria arribat a realitzar aquest treball.

6. T'ha sigut fàcil trobar feina com a directora?

Més o menys. Els directors sempre es combinen amb altres professions. Ara per exemple estic treballant d'ajudant de direcció i creant un llargmetratge.

7. Us heu sentit imposades a l'hora de realitzar el vostre treball per part d'homes o heu estat lliures de portar a terme les vostres pròpies idees sense gaires jutjaments?

Per fer la pel·lícula vam tenir un tutor, i l'ajuda del guionista *Elias León Siminiani* i *Isaki de la Cuesta*. Ells ens van ensenyar moltes coses, ens proposaven idees que nosaltres agafàvem o no, però no ens van imposar res. Amb aquest projecte en concret, seguir les nostres idees era molt important per tal de reflexar el que volíem.

8. Com creus que la posició de directora ha anat evolucionat al llarg dels anys? Creus que ha canviat molt el seu paper dins la indústria cinematogràfica?

Ara hi ha com un *boom* feminista, on s'esta intentant que tot sigui més paritari, s'han començat a visibilitzar moltes directores (els seus projectes han rebut diners que ajuden que això arribi a la població). Hi ha hagut una sensibilització general, *Avalon*, distribuïdora que ens va portar la pel·lícula a nosaltres, aquest any gairebé totes les seves produccions són de directores, i això doncs ja representa un canvi poc a poc. Crec que el fet que se'ns vagi visibilitzant ens empodera a totes a continuar fent, i es comencen a fer-se dones referents dins l'àmbit que fins ara no teníem.

9. Sabries dir d'algún personatge femení dins el cine que ha afavorit/desfavorit la reputació de la dona?

Que l'hagi desfavorit en general tots. Que l'hagi afavorit el personatge de "Mad Max". La protagonista es una dona super empoderada.

10. Et sents més atreta a dirigir històries que podrien convertir-se en un film comercial o més ve un film d'autor? Perquè?

D'autor. Crec que es perquè com per nosaltres entrar en aquest àmbit ens es més difícil, preferim fer algo més profund i personal. El cine comercial molts cops es per encàrrec i simplement et regeixes a fer el que et demanen, cobres i ja està.

11. Com defines l'estil de cine o curtmetratges que has fet? Les teves inspiracions per realitzar-los han sigut...

Encara m'estic definint, però m'agrada poder-ho fer com a realitzadora i generar com un mètode més documentalista. Generar coses, gravar-ho tot, i després al muntatge seleccionar-ho. Per exemple, amb "*Les amigues de l'Àgata*", nosaltres no vam fer tot un guió, sinó que generàvem situacions: li explicàvem als actors on eren, quines emocions buscàvem i deixàvem que elles anessin improvisant, i gravàvem durant vint minuts, i després en el muntatge anàvem seleccionant el que més ens interessava. Només hi havia una escena amb el típic guió clàssic, que era la escena final de la pel·lícula on també es veu tot més cronometrat i organitzat. Tot i així, mesos previs vam estar treballant molt els personatges amb les actrius. Això li dona a la pel·lícula una sensació més realista i natural. Aquest es un mètode que a mi m'agrada molt.

Com a referents, no tinc noms concrets. M'agrada fixar-me en coses actuals que veig en videoclips, foto-periodisme, d'amics, gent propera a mi que potser no pas grans directors de Hollywood, ja que sento que les nostres circumstàncies són més iguals.

12. Que fa que una dona tingui èxit com a directora de cine?

Jo crec que és una qüestió de feina i sort. En el nostre cas, per exemple jo crec que si el Jordi Costa (crític de cinema) no hagués dit res de la nostra pel·lícula no hauríem arribat enlloc. En el nostre cas és algo que ens va venir sol. Nosaltres van entregar el treball a la universitat, i el Jordi Costa que tenia contacte amb els nostres tutors, va veure el treball, i va voler-ho presentar en un Festival de nous talents (tot i que encara no estava del tot finalitzat ho van presentar com a Work in Progress). Vam acabar guanyat el premi d'aquell Festival i cada cop es va anar expandint la veu. Tot això ens va portar, a que anéssim a més festivals i una productora ens agafes la pel·lícula per distribuir-la.

13. Que creus que has guanyat i perdut des de un prisma més personal i com ha dona pel fet de ser directora? Creus que un home director hi pensa igual en aquest aspecte?

És una professió molt sacrificada, i jo crec que tant directors com directores acabem perdent parelles pel camí. Passem moltes hores treballant. Tot i així crec que he guanyat més que no pas perdut.

14. Sabries dir algun director de cine que d'alguna manera ha volgut reivindicar el personatge femení dins el cine o la indústria?

El de *Mad Max*. Tot i que no n'hi ha gaires.

15. Des de directora com has volgut enfocar els personatges femenins dins els teus treballs?

Del personatge de l'Àgata el que m'agrada és la seva ambigüitat sexual, que és reflexiva, que pensa, que té veu i personalitat pròpia. En el cinema trobo a faltar els personatges amb veu i que siguin persones humanes. Fins ara són com "coses que s'utilitzen", ens mostren com a personatges històrics, que ploreu tot el dia...

Vull crear dones que són persones, i amb el meu treball vull tractar més el tema de la sexualitat i el gènere. Per exemple, els personatges de lesbianes fins ara només s'han des de el prisma del primer amor o el descobriment de la sexualitat, però no es retraten des de d'una visió on també tenen drames al treball, econòmics, etc. no es va més enllà del descobriment sexual.

16. Creus que a la indústria més comercial els interessa començar a trencar esquemes de la imatge que se l'hi havia donat a la dona fins ara?

Crec que superficialment s'està fent però darrera d'aquestes imatges que creiem com feministes que veiem als mitjans audiovisuals porten molts masclismes incoberts que no percebem. Aquest pensament encara està molt profund en la societat, ja que encara estem en una societat molt patriarcal.

Per exemple, podem trobar més personatges femenins protagonistes, però aquests segueixen sent maltractats psicològicament. No es tracten temes fora dels estereotips que s'han assignat a la dona, com el fet de ser soltera o no ser mare. A la pel·lícula de Mad Max, el protagonista és un home i la co-protagonista una dona, i al final crec que és molt sòtil però la pel·lícula acaba amb ell dient una frase com atribuint-se tot el mèrit. Dins aquesta pel·lícula podem veure un personatge de dona feminista però que al final el missatge global que s'acaba donant és que si et salves és gràcies a tu i no pas ella.

Que una pel·lícula inclogui un repartiment de 10 dones no vol dir pas d'altre banda que aquesta pel·lícula no contingui un missatge de transfons masclista, però això és algo que l'espectador ha de ser capaç de llegir d'un contingut visual.

Però en definitiva crec que a la indústria no l'hi interessa trencar aquestes esquemes, és algo momentani. Encara tenim una societat molt centralitzada on recau sobre l'home. Els homes al cap i a la fi, ja tenen la seva posició còmoda, i trencar aquestes esquemes suposaria renunciar i cedir parts dels seus privilegis a les dones. Jo no crec que sigui com un rebuig sinó que no els hi ha entrat al cap que això és una realitat, han d'obrir la ment, hi incloure l'altre meitat de la societat.

D'altre banda, crec que hi han excepcions. Jo ara per exemple, estic treballant amb la nova pel·lícula del Carles Marques Marcet, on vol parlar de la maternitat i paternitat, i m'ha inclòs en el projecte per poder incloure una visió de gènere, per no només quedar-se amb una sola mirada. Crec que és algo bo, i en sí algo que representa ja un canvi.

17. Que vols arribar a transmetre amb el teu treball?

Retratar la realitat de manera vivencial i que l'espectador hi pugui empatitzar.

18. De tots els treballs que has realitzat, quin t'agrada més de fer? I perquè?

"*Les amigues de l'Àgata*", perquè vam aprendre molt, i ens ho vam passar molt bé. Vaig descobrir moltes coses de mi mateixa, de les altres i del propi cinema en si. M'ha motivat molt a seguir endavant.

Llistat de referències

Webgrafia

Informació general

http://www.romanistik.uni-freiburg.de/pusch/zfk/27/06_Cami-Vela.pdf

<http://www.publicacions.ub.es/liberweb/directorescine/directores.asp?letra=N>

<http://www.barbarazecchi.com/research>

<http://www.umass.edu/gynocine/biographies/napoleon>

<http://www.ocec.eu/cinemascomparativecinema/index.php/ca/32-n-8-catala/426-sobre-el-women-film-pioneers-project-sobre-el-women-film-pioneers-project>

https://es.wikipedia.org/wiki/Test_de_Bechdel

http://www.huffingtonpost.com/anna-waletzko/why-the-bechdel-test-fails-feminism_b_7139510.html

http://www.huffingtonpost.com/anna-waletzko/why-the-bechdel-test-fails-feminism_b_7139510.html

Context Històric-Social d'Espanya

<http://www.ub.edu/cdona/publicacions/la-mujer-en-la-espana-actual-evolucion>

http://www.scielo.org.ar/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S1669-57042008000100001

https://prezi.com/-ecskctwinu_/la-evolucion-situacion-de-la-mujer-en-espana/

http://2.bp.blogspot.com/-e_Mi57f5sq0/UwKJXVBFOPi/AAAAAAAAAGA/pcmK-DkRlvo/s1600/8marzo36.jpg

<http://static1.sobrehistoria.com/wp-content/uploads/2011/03/primer-guerra-mundial-resumen-600x374.jpg>

Clara Campoamor

http://estaticos01.smoda.elpais.com/wp-content/uploads/images/201540/cover_5407.jpg

Elena Jordi

<http://fabricadelamemoria.com/mujeres-en-la-historia/pioneras/447-la-primer-directora-de-cine-mudo-en-espana-elena-jordi>

<http://www.umass.edu/gynocine/node/23>

<http://lameva.barcelona.cat/barcelonablog/insolit/l'estanquera-que-va-ser-reina-del-vodevil-i-primer-a-directora-de-cinema>

<http://www.ccma.cat/tv3/alacarta/programa/el-misteri-delena-jordi/video/5571635/>

Rosario Pi Brujas

<http://www.donesdigital.cat/noticia/462/rosario-pi-darrera-la-camera-als-anys-30/>

<http://tambiensomosasi.es/los-inicios-del-cine-espanol-con-nombre-de-mujer/>

http://www.donesdigital.cat/UserFiles/image/2011/ME_RosarioPi01_G.jpg

<http://www.madriz.com/la-pantalla-de-madrid-las-pioneras-directoras-de-cine-adelantadas-a-su-tiempo-2/>

http://pics.filmaffinity.com/el_gato_montes-863063779-large.jpg

https://ca.wikipedia.org/wiki/Rosario_Pi_Brujas

http://pics.filmaffinity.com/abismos_de_pasion-528891887-large.jpg

Helena Lumbreras

<http://www.mostrafilmsdones.cat/wp-content/uploads/2015/05/helena-lumbreras-web-274.jpg>

https://ca.wikipedia.org/wiki/Helena_Lumbreras

Mercè Conesa

<http://periodismoparaperiodistas.blogspot.com.es/2009/02/fallece-merce-conesa-madre-del.html>

Belén Funes

https://static.filmin.es/assets/images/director/5834/profile_0_3_810x398.jpg

<https://i.ytimg.com/vi/MI4VMDKI43I/maxresdefault.jpg>

<https://www.saraalafuga.com/language/es/>

Roser Aguilar

http://www.escac.es/uploads/images/1410540480_aguilarbig.jpeg

https://es.wikipedia.org/wiki/Roser_Aguilar

<http://www.roseraguilar.com>

[http://gestioncultura.cervantes.es/COMUNES/61033_Lo%20mejor%20de%20mi%20-%20600_1_tumb\[5\].jpg](http://gestioncultura.cervantes.es/COMUNES/61033_Lo%20mejor%20de%20mi%20-%20600_1_tumb[5].jpg)

Laura Mañá

<http://www.lauramana.com/cvlauramanadirectora>

https://es.wikipedia.org/wiki/Laura_Mañá

Judith Colell

https://www.academiadecine.com/la_academia/miembro.php?id_s=1&id_ss=28&id_miembro=265&junta=1

Alba Cros

<https://es.linkedin.com/in/alba-cros-pellis%25C3%25A9-15b42989>

<http://albacros.com>

Marta Verheyen

<http://martaverheyen.com>

Rosa Vergés

<https://www.bebesymas.com/otros/13-nombres-de-nina-para-recordar-a-13-grandes-mujeres-de-la-historia>

https://es.wikipedia.org/wiki/Rosa_Vergés

Drac Màgic

<http://www.dracmagic.cat/qui-som/>

http://cultura.elpais.com/cultura/2016/10/27/babelia/1477567887_244244.html

<http://barcelones.com/cultura/drac-magic-el-patriarcado-es-la-historia-de-ficcion-mejor-contada/2016/02/>

Mostra Internacional de Films de Dones

<http://www.mostrafilmsdones.cat/escriptures-i-pantalles-parlen-les-guionistes/>

<http://www.mostrafilmsdones.cat>

Alice Guy

https://en.wikipedia.org/wiki/La_Fée_aux_Choux

https://es.wikipedia.org/wiki/Alice_Guy

Pioneres

<http://www.cccb.org/ca/multimedia/videos/soy-camara-38-pioneres-del-cinema-al-marge-de-la-industria/216862>

<http://www.pioneresdelcinema.cat>

Las Sinsombrero i Tània Balló Colell

https://www.youtube.com/watch?v=7-_mSVVMznU

<http://www.lasinsombrero.com>

CIMA

<http://cimamujerescineastas.es>

<http://elpalomitron.com/los-goya-cosa-hombres/>

<http://cimamujerescineastas.es/anne-fontaine-las-mujeres-siguen-siendo-el-blanco-de-la-falta-de-humanidad-en-los-paises-en-conflicto/>

<http://cimamujerescineastas.es/gran-presencia-de-directoras-en-la-sesion-especial-de-cortos-con-n/>

<http://cimamujerescineastas.es/new-women-in-action-bases-de-la-beca-para-mujeres-guionistas-y-directoras/>

<http://cimamujerescineastas.es/vicky-calavia-luisa-gavasa-y-veronica-forque-hablaran-sobre-mujeres-de-cine/>

<http://cimamujerescineastas.es/maren-ade-y-su-pelicula-tony-erdmann-triunfan-en-los-premios-europeos-del-cine/>

<http://cimamentoring.com/quienes-somos/>

Bibliogràfia

Caballero Wangüemert, María. *Mujeres de cine. 360° alrededor de la cámara*. Ed. Biblioteca Nueva, 2011

Videogràfia

- *Les amigues de l'Àgata*, de Alba Cros, Marta Verheyen, Laura Rius i Laia Alabart (2015)
- *Cuando te encontré*, curtmetratge de Roser Aguilar (1999)
- *Sara a la Fuga*, dirigit per Belén Funés (2015)
- *Pioneres al cinema: al marge de la industria*, dirigit per Ingrid Guardiola, Marta Sureda (2014)